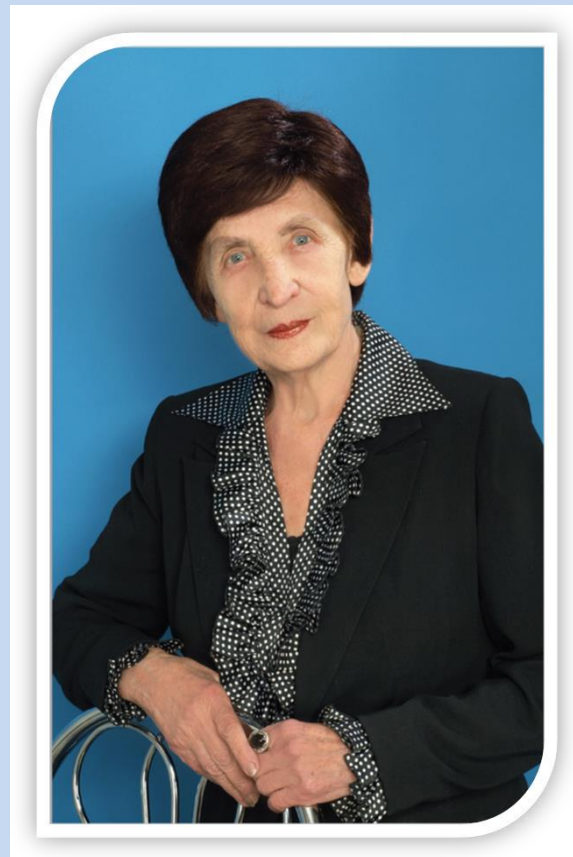

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФУНДАМЕНТАЛЬНА БІБЛІОТЕКА

**Євгенія
Михайлівна
АГАПОВА**

**Біобібліографічний покажчик наукових
праць**

Одеса - 2014

Одеський державний аграрний університет

Фундаментальна бібліотека

АГАПОВА
ЄВГЕНІЯ МИХАЙЛІВНА

Вчений-селекціонер

(до 80-річчя від дня народження)

Одеса

Видавництво «ОДАУ»

2014

Одеський державний аграрний університет

Фундаментальна бібліотека

АГАПОВА
ЄВГЕНІЯ
МИХАЙЛІВНА

Спогади, біографія, бібліографія наукових праць

За 1963-2013 роки

До 80-річчя від дня народження та 50-річчя роботи в системі

ОСГІ-ОДАУ

Одеса

2014

УДК 378.124.3(092):636:016

ББК 91.9:4+42.36я1

A23

Укладачі: зав. бібл. Заболотна Л.І., зав. від. Мішина Н.І., гол. бібліограф Шуляк Т.Г., метод. І кат. Каргіна Н.В., бібл. І кат. Башкатова Г.О., доц. Кононенко Ю.І., доц. Сусол Р.Л., Ткаченко І.Є., ст. лаб. Чебан М.В.

Автор вступної статті – академік НААН України В.П. Рибалко

Б Агапова Євгенія Михайлівна: спогади, біографія, бібліографія наук. пр. за 1963 – 2013 роки /Одеський державний аграрний університет; Фундаментальна бібліотека; уклад. зав. бібл. Заболотна Л.І., зав. від. Мішина Н.І., гол. бібліограф Шуляк Т.Г., метод. І кат. Каргіна Н.В., бібл. І кат. Башкатова Г.О., доц. Кононенко Ю.І., доц. Сусол Р.Л., Ткаченко І.Є., ст. лаб. Чебан М.В.; авт. вступ. ст. акад. НААН України В.П. Рибалко. -

Одеса, 2014. - ____ с.: портр.

ISBN

У виданні відображено основні етапи життя та наукової діяльності заслуженого діяча науки і техніки України, доктора сільськогосподарських наук, завідувача кафедри технології виробництва та переробки продукції тваринництва Одеського державного аграрного університету, професора Агапової Є.М, члена-кореспондента Міжнародної Слов'янської академії наук, освіти, мистецтва і культури, історії та філософії природничих та технічних наук (м. Одеса).

Агапова Є.М. – відомий вчений-селекціонер, автор фундаментальних і прикладних досліджень, висвітлених більш ніж в 200 науково-методичних публікаціях, педагог, новатор.

Видання розраховане на вчених і фахівців аграрної науки, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, працівників господарств та інформаційних установ.

Бібліографічні описи праць наведені згідно з діючою нормативно-технічною документацією: ДСТУ ГОСТ 7.1-2006 “Бібліографічний запис “Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання”.

РЕШЕНИЕ ПРОБЛЕМЫ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Деловой клуб / Украинская элита в лицах

АГАПОВА Евгения Михайловна

*ЗАВЕДУЮЩАЯ КАФЕДРОЙ ТЕХНОЛОГИИ ПРОИЗВОДСТВА И
ПЕРЕРАБОТКИ ПРОДУКЦИИ ЖИВОТНОВОДСТВА ОДЕССКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО АГРАРНОГО УНИВЕРСИТЕТА*

ISBN

**Відомий вчений України,
керівник науково-виробничої школи
з селекції свиней**

16 жовтня 2013 року виповнилось 80 років від дня народження відомого вченого-селекціонера, заслуженого діяча науки і техніки України, члена - кореспондента Міжнародної Слов'янської академії наук, освіти, мистецтва і культури (м. Москва) й історії та філософії природничих та технічних наук (м. Одеса), завідувача кафедри технології виробництва та переробки продукції тваринництва Одеського державного аграрного університету, доктора сільськогосподарських наук, професора Євгенії Михайлівни Агапової.

Науково-педагогічна діяльність Є.М. Агапової тісно пов'язана з колишнім Одеським сільськогосподарським інститутом, а сьогодні - Одеським державним аграрним університетом, в якому вона працює 1962 року - спочатку зоотехніком-селекціонером навчального господарства при ОГСІ, з 1966 року - асистентом, доцентом кафедри спеціальної зоотехнії, за сумісництвом – заступником декана, деканом зооінженерного факультету, а з 1987 року і до сьогодні – завідувачем кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва.

Наукові роботи вчений-дослідник виконує в області розведення, селекції, генетики та відтворення сільськогосподарських тварин з метою виробництва конкурентоспроможної продукції свинарства на основі удосконалення існуючих і створення нових ліній, порід, гібридів, кросів; методів відтворення стад. Запропонувала теоретичне узагальнення особливостей селекційного процесу за імуногенетичними методами оцінки генетичної структури популяцій свиней, направленою використання тварин у системі «генофонд-генотип», моделювання підбору по отриманню бажаного генотипу потомства суміжного покоління за розробленим комплексом програм, записано в Державний фонд алгоритмів та програм у 1988 році («АГРО-ФАП» №480 СРСР). За її

безпосередньої участі за 50-ти річний період роботи виведені та апробовані нові заводські лінії – «Свата 449» і «Кінга 633» великої білої породи з підвищеними м'ясними якостями та скоростиглістю (1977 р.), спеціалізована м'ясна лінія (СМЛ) на кросбредній багатопородній основі (співавтор, 1993 р.), нова вітчизняна порода м'ясних свиней, червона білопояса (співавтор, 2007 р.), їх використання в системі розведення і гібридизації свиней, створені перші в Одеській області племінні заводи, нові репродуктори, сформована науково-виробнича школа селекціонерів: О.А. Дякова, Л.Ю Маслій., К.І. Македонська, О.О. Трапезіон, Ю.С. Шараєва, М.С. Флоря, яка поповняється новими спеціалістами: О.І. Бундєв, Г.І. Крюгер, Л.С. Бокша, Л.П. Снюсаренко, В.К. Муратков, Є.Д. Карпець. Систематично консультує ведення племінної роботи зі стадами свиней та інтенсивної технології свинарства, в тому числі і з тваринами зарубіжної селекції в господарствах Одеської області та на свинокомплексах: А/ф «Дністровська» Арцизького району, СВК «Дружба» Саратського району, ТОВ «Агропрайм Холдинг» Болградського району, базовому господарстві кафедри ТОВ «Авангард-Д» Овідіопольського району.

Основним напрямком досліджень професора є селекція сільськогосподарських тварин, удосконалення методів породоутворювального процесу у свинарстві, в тому числі за імуногенетичними методами, з оцінкою генетичної структури стад (популяцій) та їх зміни за поколіннями селекції у відповідних умовах середовища.

Підсумком багаторічної роботи в цьому напрямку дослідниці в Одеській області є створення міцної власної племінної бази у свинарстві, починаючи з 70-их років минулого століття.

За участю науковця на обласних щорічних виставках племінних тварин демонструються селекційні досягнення й обмінюються спеціалісти досвідом передовиків.

Практикується проведення міжнародних науково-практичних конференцій з свинарства при ОДАУ та на базі господарств області за участю вченого-дослідника.

За ефективне впровадження системи розведення у свинарстві, за участь у розробці обласних Програм розвитку галузі тваринництва і підготовку фахівців, Є.М. Агапова нагороджена двома державними медалями: «За доблестный труд» та «За трудовое отличие», Почесними грамотами Міністерства сільського господарства, керівництва області та університету, Золотим знаком губернатора Одеської області.

З переходом на інтенсивні методи виробництва продукції тваринництва, підвищення м'ясних якостей свиней посилюється робота вченого по створенню нових типів.

За даними результатів проведених досліджень, вченим опубліковано понад 200 наукових праць, у тому числі - 3 посібники, методичні розробки, отримані 2 авторські свідоцтва, 1 патент, відповідні накази стосовно селекційних досягнень. Під керівництвом професора захистили кандидатські дисертації 3 аспіранти, ще 3 готують роботи до захисту, вона консультує 2 докторантів.

Євгенія Михайлівна – член республіканських рад з великої білої породи свиней та м'ясних генотипів, працює у складі двох спеціалізованих рад із захисту докторських та кандидатських дисертацій. Як і раніше, бере активну участь у проведенні досліджень, підготовці фахівців з технології виробництва та переробки продукції тваринництва, наукових кадрів, організує і виступає на чисельних міжнародних науково-практичних конференціях, щиро ділиться своїми знаннями з колегами-науковцями, й користується заслуженим авторитетом у свинологів та вчених України, Білорусі та Російської Федерації.

Головний співробітник Інституту
свинарства та АПВ Національної
академії аграрних наук України,

В.П. Рибалко

**Основні дати з життя та діяльності заслуженого діяча науки та техніки
України**

- 16 жовтня 1933 Народилась у с. Абрамівка Майнського району Ульяновської області (Росія).
- 1949 Закінчила середню школу (7 класів) №10 у м. Алатир Чуваської АСР.
- 1949-1953 Учениця Алатирського сільськогосподарського технікуму Чуваської АСР.
- 1953-1958 Студентка зоотехнічного факультету Московської ветеринарної академії (МВА).
- 1956 Поїздка в Чехословакію з групою студентів-відмінників з навчання на 10 днів.
- 1957-1958 Навчання на вечірніх курсах англійської мови при Інституті іноземної мови у м. Москва.
- 1958-1960 Головний зоотехнік колгоспу ім. Жданова Дергачівського району Харківської області – початок трудової діяльності після навчання у МВА.
- 1961 Бригадир свиноферми навчального господарства «Прогрес» при Харківському зооветеринарному Інституті Дергачівського району Харківської області та методист заочного відділення цього ж інституту.
- 1962-1965 Зоотехнік-селекціонер навчального господарства ім. А.В.Трофімова Одеського сільськогосподарського інституту, с. Молодіжне Овідіопольського району Одеської області.
- 1966-1971 Аспірант, асистент кафедри спеціальної зоотехнії ОСГІ.
- 1969 Захистила кандидатську дисертацію за темою: «Специфіка ведення

деяких ліній червоної степової породи та їх поєднань».

1972-1976 Доцент кафедри спеціальної зоотехнії ОСГІ, заступник декана зооінженерного факультету, до 2011 року керівник господарських договірних тем з свинарства.

1977-1985 Доцент кафедри спеціальної зоотехнії ОСГІ, за сумісництвом декан зооінженерного факультету. Підготовку фахівців-зооінженерів проводила за основною дисципліною «Свинарство і технологія виробництва свинини» на стаціонарному та заочному відділеннях.

Приймала активну участь в удосконаленні племінної бази свинарства в Одеській області, сформовані перші племінні заводи великої білої породи свиней у колгоспі «Прогрес» Ізмаїльського району, навчальному господарстві ім. Трофімова А.В. Овідіопольського району та колгоспі ім. В.І. Леніна Білгород-Дністровського району, а також ряд племінних ферм (1972-1985). Створені нові заводські лінії кнурів “Свата 449” і “Кінга 633” у племінному заводі колгоспу «Прогрес» (Наказ №99 МСГ України від 15.03.1977 р., співавтор), нові племінні заводи з м’ясними породами – у радгоспі «Гвардійський» Комінтернівського району (СМЛ), СВК «Новосільське» Ренійського району (ПМП).

Сформована науково-виробнича школа зоотехніків-селекціонерів області з удосконаленням бази племінного свинарства та особливо за м’ясними якістьми свиней.

Оцінка свиней в процесі племінної роботи зі стадами доповнювалася моделюванням генотипів суміжного покоління за розробленим комплексом програм (В.Г. Тітов) нею алгоритмом, з використанням імуногенетичних критеріїв систем груп крові, за гомо- і гетерозиготністю тварин як складових одиниць генофондів в залежності від типу відтворення стад: «відкритий» або «закритий»,

«напівзакритий». Встановлювалася специфіка генофондів за дією в них дії природного відбору, ступеня стабілізації або диференціації генофондів за гомо- і гетерозиготності генотипів та напрямку продуктивності за скоростиглістю тварин. Розроблялися відповідні принципи та підходи щодо прогнозування відбору племінних тварин і їх використання у системі «генофонд-генотип-середовище».

- 1983-1985 Старший науковий співробітник кафедри спеціальної зоотехнії та докторант ОСГІ.
- 1986 Доцент кафедри спеціальної зоотехнії ОСГІ.
- 1987 Доцент, завідувач кафедри спеціальної зоотехнії ОСГІ.
- 1988 Розроблений алгоритм Є.М. Агапової та комплекс програм (В.Г. Тітовим) забезпеченням оцінки імуногенетичної структури стада (популяції) свиней з використанням систем груп крові записано в Державний фонд алгоритмів і програм в «АГРО-ФАП» №480 (СРСР). Дослідниця продовжує наукову школу в університеті, яку було закладено у кінці 60-х років минулого століття завідувачем кафедри доктором сільськогосподарських наук, професором Євгеном Владиславовичем Ейдрігевичем – селекціонерів та імуногенетиків.
- 1985-1989 Неодноразово виступала організатором проведення міжнародних, республіканських науково-практичних конференцій із тваринництва на базі ОСГІ та племінних господарств області. Кафедра спеціальної зоотехнії під керівництвом Є.М. Агапової визнана провідною в ОСГІ за підготовку спеціалістів, отримала на вічне зберігання «Перехідний Прапор переможця».
- 1990 Захистила докторську дисертацію за темою: “Генетико-біологічні основи підвищення репродуктивних якостей і скоростиглості свиней”. Спецрада Д.120.23.01 при Кубанському ордені Червоного Прапора СГІ, м. Краснодар.

- 1991 Присвоєно Міністерством освіти та науки СРСР вчене звання професора на кафедрі спеціальної зоотехнії.
- 1993 Співавтор створеної спеціалізованої м'ясної лінії свиней (СМЛ) на кросбредній основі (Авторське свідоцтво № 540), лінії Дівізіона 945. Обрана членом: координаційної Ради з наукової роботи Російської Федерації «Свинина»; членом Республіканських Рад з великої білої породи свиней і м'ясних порід свиней України; членом двох спеціалізованих Рад із захисту докторських і кандидатських дисертацій при Херсонському державному аграрному університеті та при Інституті свинарства і АПВ НААН України (м. Полтава).
- 1994 Указом Президента України присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».
- 1996-1997 Проходила двох тижневе стажування в Англії у компанії “РІС” з питань селекційно-племінної роботи у свинарстві, оптимізації годівлі свиней, підготовки фахівців в університетах Англії з тваринництва, у роботі Міжнародної виставки племінних тварин і птиці в Англії. Ці стажування забезпечували Одеська обласна адміністрація (губернатор - Р.Б. Боделан та заступник губернатора - С.Р. Гриневецький), компанія “РІС”. Організовував виконання програми стажування “Алан Крофт” від компанії «Проект», пізніше – компанія «Райт Френк» (м. Одеса).
- 1998 Проходила стажування у Франції з питань технології інтенсивного ведення галузі свинарства на промисловій основі, сумісно з керівником І.В. Кістолом та спеціалістами агрофірми «Дністровська» Арцизького району Одеської області.
- 1999 Почала приймати участь у виконанні Міжнародної програми «Гібридизація у свинарстві» з компанією «Франс-гібрид» на базі агрофірми «Дністровська» Арцизького району Одеської області,

керівник агрофірми - І.В. Кістол.

Проходила стажування в Англії та Франції, виконання питань селекційно-племінної роботи в агрофірмі «Дністровська» по удосконаленню стада свиней зарубіжної селекції та стада вітчизняної селекції великої білої породи, сприяло для Євгенії Михайлівни побачити резерви у веденні галузі свинарства в Одеській області і в Україні в цілому. Її лекції для студентів, виробників, виступи на конференціях почали посилювати відбиток економічного підходу до технологічних питань, інтенсивного ведення сільськогосподарського виробництва, розкривати значення наукового супроводу його ведення.

- 2003 Член редколегії наукового збірника «Аграрний Вісник Причорномор'я» (ОДАУ).
- 2005 За Міжнародною іміджевою програмою Східноукраїнського біографічного Інституту «Славетні жінки України» визнана «Лідером XXI століття».
- 2005, 2006, 2010, 2013 Організуються в ОДАУ та базових господарствах кафедри і проводяться Міжнародні науково-практичні конференції та Всеукраїнські семінари-навчання з актуальних питань розвитку галузі свинарства, удосконалення червоної білопоясої породи м'ясних свиней за активною участю Є.М.Агапової.
- 2006 Згідно з програмою підвищення рівня життя сільського населення "DFIO ADAS" Євгенію Михайлівну включено до реєстру Національних експертів-консультантів України з тваринництва.
- 2007 Є.М. Агапова – співавтор вітчизняної червоної білопоясої породи м'ясних свиней (Свідоцтво про реєстрацію, авторського права на твір № 31010).
- 2012 Кафедра ТВППТ ОДАУ під керівництвом Є.М. Агапової була нагороджена Дипломом учасника Проекту «Науково-освітній

потенціал України» за вагомих особистий внесок у розвиток вітчизняної освіти і науки.

Дослідниця включена у склад редколегії журналу «Свинарство України».

2013 Одержано патент на винахідництво «Підвищення відтворювальної здатності свиней породи п'єтрен» (Є.М. Агапова, Р.Л. Сусол). К.: 2013.

Короткий нарис про життя та наукову діяльність

Євгенія Михайлівна Агапова – доктор сільськогосподарських наук, завідувач кафедри технології виробництва та переробки продукції тваринництва Одеського державного аграрного університету, професор, заслужений діяч науки і техніки України, член-кореспондент Міжнародної Слов'янської академії науки, освіти, мистецтва і культури (м. Москва) й Академії історії та філософії природничих та технічних наук (м. Одеса). Нагороджена медалями - «За доблестний труд», «Ветеран труда», «За трудове отличие», «Золотою медаллю» ВДНГ СРСР, Знаками - «Переможець змагань», «Почесним Золотим знаком» голови Одеської обласної державної адміністрації.

Сім'я Євгенії Михайлівни та період її навчання

Біографія Агапової Є.М. характерна для династії вчителів не в одному поколінні. Народилася 16 жовтня 1933 року в селі Абрамівка Майнського району Ульяновської області.

Батько Євгенії – Михайло Миколайович, перед початком Великої Вітчизняної війни, заочно закінчив педагогічний (учительський) Інститут та був призначений на посаду директора середньої школи селища Ігнатівна

Майнського району Ульяновської області. Він був справжньою особистістю: добрий організатор, душа колективу школи. Захоплювався живописом, формував домашню бібліотеку. Велику увагу приділяв вихованню власних дітей, займався підготовкою старшої доньки Євгенії до школи — першого класу.

Але, на жаль, не довгим було таке мирне життя. Звістка про початок війни змінила всі плани в сім'ях людей. На той час Євгенії було лише 7 років. 6 жовтня 1941 року, батько, після короткої військової підготовки, пішов на фронт.

Бойовий шлях М.М. Агапова почався на Калінінському фронті у складі 30-ої армії генерала Лелюшко. Був тяжко поранений у бою 27.01.1942 року. Після одужання повернувся у діючу армію. Воював на Центральному фронті у складі 354-ї Стрелкової дивізії 1203-го стрілового полку. В 1943 році приймав участь у звільненні Білорусі у складі Першого Білоруського фронту. В 1944 році, капітан М.М. Агапов, у складі Першого Українського фронту 3-ої Гвардійської армії 273 Стрелкової Бежицької дивізії бере участь у звільненні Польщі. У період Львівсько-Сандомирської наступальної операції загинув від снайперської кулі 9.08.1944 року під селищем Правно (Польща). Перепохований у братській могилі №127 м. Казимеж-Дольний (Польща). Був нагороджений орденом «Красної Зірки» та орденами Великої Вітчизняної війни I та II ступеня.

Після війни сім'я переїжджає в м. Алатир Чуваської АСР.

Мати – Антоніна Володимирівна, вчитель навчальних класів, виховувала своїх чотирьох дітей так, щоб вони були гідними громадянами своєї Батьківщини, яку захищав батько.

Жінка усі свої сили віддавала дітям, дбала про те, щоб вони отримали гарну освіту, були вихованими.

Після закінчення 7 класів, у 1949 році, Євгенія вступає до сільськогосподарського технікуму на зоотехнічний факультет у м. Алатир.

Поряд з навчанням у технікумі дівчина знаходила час для читання художньої літератури в місцевій бібліотеці. В цей період у неї розкриваються

організаційні здібності на громадській засаді як керівника профспілки, активної учасниці спортивних змагань з шахів, художній самодіяльності та відмінного навчання.

Після одержання диплому з відзнакою, та у числі 5% випускників, її без іспитів зараховують на зоотехнічний факультет Московської ветеринарної академії у 1953 році.

У столичному вузі, з доброю матеріальною базою та його висококваліфікованими вченими, педагогами-вихователями, студенти захоплювались навчанням, роботою у студентському науковому товаристві академії, участю у художній самодіяльності, спортивних гуртках, відвідуванням театрів, концертів, наукових центрів різних Інститутів, ВДНГ - все це формувало майбутніх спеціалістів-тваринників інтелігентами, патріотами своєї справи. Євгенія Михайлівна, вже після першого курсу, виступила на студентській науковій конференції за результатами аналізу матеріалів, зібраних на період практики у навчальному господарстві академії. 1956 року її було зараховано до групи відмінників академії на екскурсію у Чехословакію.

Батько, Агапов Михайло Миколайович і мати, Антоніна Володимирівна - випускники технікуму, у школі (1927 р.)

Батько матері, Дмитрів Володимир Феофанович – директор дитячого будинку (1917-20 рр..) під м. Ульяновськ (Росія) у центрі верхнього ряду серед вихователів і вихованців дитячого будинку

Батько – випускник Інституту, директор Ігнатівської середньої школи Майнського району Ульяновської області (1940 р.)

Мати, Агапова А.В., звичайна вчителька
(1940 р.)

Лист з фронту. Від батька,
Агапова М.М.

извещение о смерти в августе 1944г

- 14 -

226

УЛЬЯНОВСКИЙ ОБЛВОЕНКОМАТ.

67. Капитан АГАПОВ Михаил Николаевич - парторг
батальона 969 стрелкового полка 273 стрелковой Велюцкой
дивизии.

Убит в бою 9.8.44 г.

Втор. зух $\frac{010}{37} - 43$ 1908 г. чл. ВКП/б/.

Отм.м. зух $\frac{0636}{339} - 43$ Жена АГАПОВА Антонина Владимировна -
Сурский р-н, с. Шевшино.
Список вх. № 030110.

«Похоронка» з фронту (1944)

Мати з сином і доньками (1954 р.) м. Алатир
Чуваської АСР

МВА. I курс, практика верхової їзди на конях (1953)

Агапова Є.М. разом з подругою Т. Зубриловою, студентки зоофакультету у Московській ветеринарній академії (1954)

Мати, в м. Алатир (орієнтовно 1956 р.)

На виробничій практиці у господарстві.

Агапова Є.М. – студентка з піддослідними свинями (1957 р.)

Молодята (1957 р.)

Агапова Є.М. – випусниця МВА Московської ветеринарній академії.

Хомут І.С. – випусник Харківського ЗВІ.

Викладачі ОСГІ – на демонстрації Жовтневої революції (1962 р.)

Багато життєвого та професійного досвіду для Євгенії Михайлівні дало спілкування з викладачами академії, ведення наукових досліджень під їх керівництвом. Такими викладачами були професори - Олександра Костянтинівна Данилова, Костянтин Іванович Скрябін, Олексій Семенович Всяких, викладач Анатолій Петрович Солдатов.

Після завершення навчання отримує диплом з відзнакою за фахом вченого-зоотехніка, починає працювати за розподілом у Харківській області, колгосп ім. Жданова, Дергачівський район, а з травня 1958 року - головним зоотехніком.

У 1959 році, після народження доньки, працює у колгоспі, а з 1961 р. - бригадиром свиноферми у навчальному господарстві "Прогрес" при Харківському зооветеринарному інституті.

У зв'язку з переїздом родини на Одещину, у 1962 року, продовжує свою трудову діяльність у навчальному господарстві ім. А.В. Трофімова Одеського сільськогосподарського інституту.

Виробничу діяльність зоотехніка-селекціонера поєднала з науковою основою ведення селекційно-племінної роботи по створенню високопродуктивного стада корів червоної степової породи під керівництвом професора Івана Степановича Журавка – завідувача кафедри розведення сільськогосподарських тварин ОСГІ. За три роки роботи було сформовано та затверджено стадо в статусі племінної ферми, розроблено «Перспективний план селекційно-племінної роботи зі стадом племферми» на 5 років. Євгенія Михайлівна, як зоотехнік-селекціонер, вступає на заочну форму навчання до аспірантури під керівництвом професора І.С. Журавка. Так з 1963 року почалася її наукова робота за темою: «Специфіка ведення деяких ліній червоної степової породи та їх поєднань», що завершилася успішним захистом кандидатської дисертації у 1969 році.

Підготовка фахівців-тваринників, ювілеї Інституту (університету), зустрічі з науковцями, науково-виробничі досягнення

Навчально-виховна робота у вузі по підготовці бакалаврів, спеціалістів, технологів-магістрів з тваринництва – це складний багатоплановий процес, що включає висококваліфікований склад викладачів, добру матеріально-технічну базу університету: гуртожиток для студентів, їдальню, одну з кращих бібліотек України, спортивний комплекс з оздоровчим літнім табором на березі моря («Лукомор'я»), базу для проведення навчальних та виробничих практик, Інтернет та комп'ютерні класи, різні служби по забезпеченню цього процесу.

Заслуги науковця у розвитку університету відмічені позитивною динамікою на кожному етапі її праці, починаючи від асистента, кандидата с.-г. наук, доцента, доктора с.-г. наук, до професора - завідувача кафедри, а в окремі роки і за сумісництвом – заступником декана, деканом зооінженерного факультету. Це відображено на окремих світлинах історії факультету та університету в цілому.

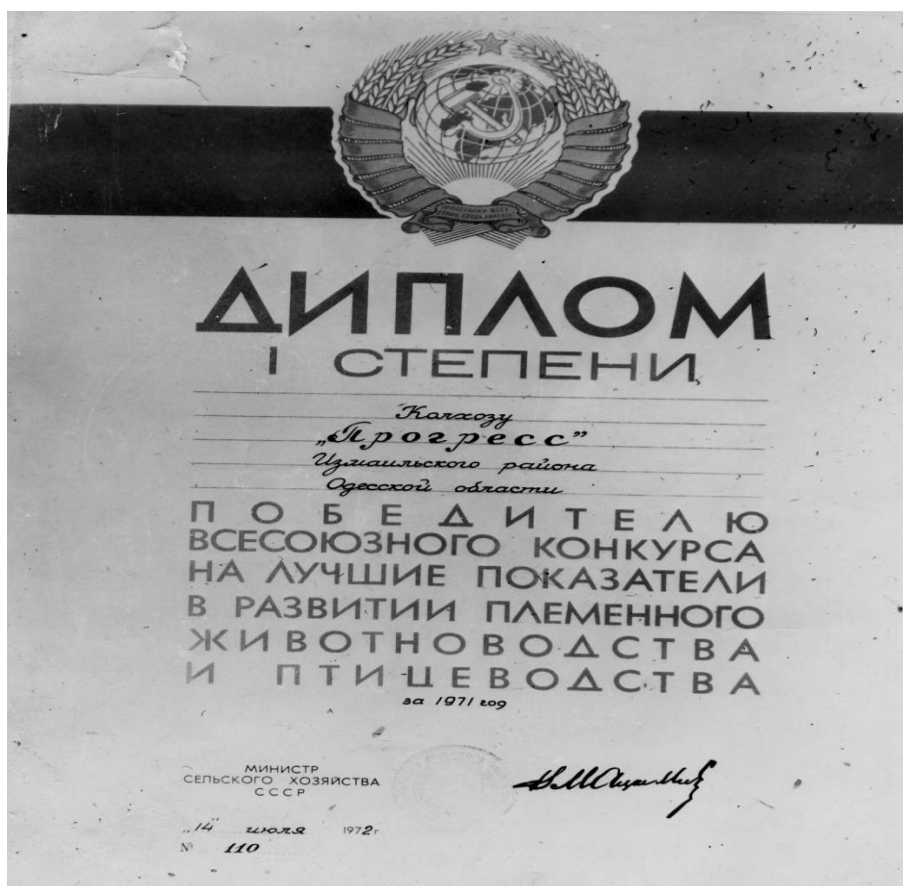

У навчгоспі вже 2 племферми КРС і свиней, які створені за участю зоотехніка Агапової Є.М. Навчання спеціалістів Одеської області передовим досвідом роботи у тваринництві. У центрі першого ряду – головний зоотехнік області Дорофєєв ВІ., доц. Агапова Є.М., випускник ОСГІ Осадчий Ю.

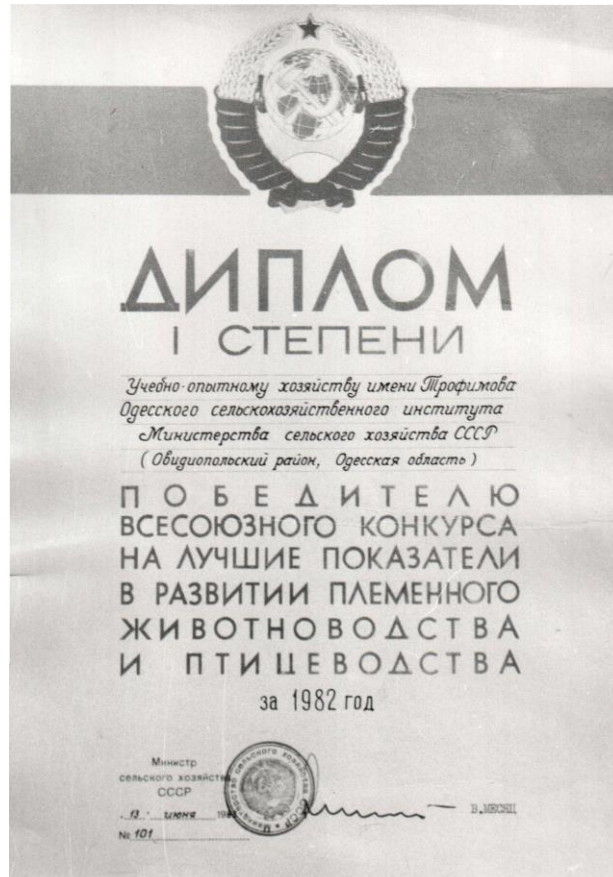
Головний зоотехнік навчгоспу
ім. А.В. Трофімова - В.П. Кучер, доцент ОСГІ - Є.М. Агапова, заслужений
зоотехнік-селекціонер України – Дякова О.А. – керівник з племзаводу ВБП
свиней, кандидати с.-г. наук (1982-83 рр.)

Перші досягнення у свинарстві – 1972 р. – племзавод ВБП

10-річний ювілей першого племінного заводу свиней великої білої породи в колгоспі «Прогрес». Ремонтні свинки стада (1980 р.)

Досягнення у свинарстві племзаводу навчгоспуім. Трофімова А.В. (1982 р.)

Тваринники колгоспу «Прогрес» Ізмаїльського району

Є.М. Агапова і І.С. Хомут з учителькою із Казімежа Дольного у Польщі на могилі батька М.М.Агапова (1978 р.) за дозволом «Червоного хреста» СРСР на кладовищі радянських воїнів при звільненні Польщі

Рада в Асканії-Нова вчених-свинологів колишнього СРСР, в центрі з орденами - академік Л.К. Гребень, праворуч в першому ряді другий – директор Всесоюзного Інституту свинарства чл. кор. акад. наук Ф.К. Почерняєв і Є.М. Агапова з ОСГІ

Ректор І.Г. Ушачов разом з деканами на закладці висотного гуртожитку студентів на Канатній вулиці (1978 р.)

Зустріч з президентом Словацької академії наук К. Бодя, колишнім аспірантом в МВА, другом Є.М. Агапової. У Оперному театрі м. Одеси з І.С. Хомутом, професором Файтельберг Бланком В.Р. (1979 р.)

70 річний ювілей ОСГІ в актовому залі. На сцені - керівники ОСГІ та гості: ректор Ю.С. Цуканов 5-й , з ним - Герої Соціалістичної Праці - М.Г. Миндру та Є.М Агапова

Голова ДЕК – д. с.-г. наук, професор Кубанського с.-г. Інституту, П.І Вікторов в
ОСГІ, декан Агапова Є.М., завкафедри, доцент В.К. Чепур

Коллектив кафедры специальной зоотехнии ОСГУ, завдуча кафедры профессор Ю.О. Толоконников (1979 р.), декан факультету Є.М. Агапова

Учасники Всесоюзної ради з великої білої породи свиней в ОСГІ, у центрі Є.М. Агапова і проректор з наукової роботи професор А.В. Тихонов (1986 р.)

Доцент Агапова Є.М. і керівник колгоспу «Прогрес» Ізмайльського району Герої Соціалістичної Праці М.Г. Миндру планують проведення Всесоюзної ради ВБП свиней в господарстві та показ свиней (1986 р.)

Ректор Донського ГАУ, професор В.І. Степанів відкриває Міжвузівську науково-практичну конференцію з проблем «Свинина» у ОСГІ. У президії зліва професор А.В. Тихонов, професор В.А. Коваленко, доцент Є.М. Агапова (1989 р.)

Є.М. Агапова і зоотехнік О.О. Трапезіон (зліва) демонструють свиней нової м'ясної лінії (СМЛ) в радгоспі «Гвардійський» маршалу М.С.Куркоткіну з керівниками армії. Москва (1987 р.)

Зустріч з губернатором Одеської області, Р.Б. Боделаном, французьких інвесторів з свинарства і представника науки, професора Є.М. Агапової, 1999 рік

Директору ТОВ «Авангард-Д» Добрянському В.П., подарунок від вчених ОДАУ, збірник наукових праць (2003 р.)

У кабінеті ректора В.К. Пестіса Гродненського ГАУ. Зворотній подарунок – скринька для зберігання діамантів Є.М. Агаповій, у присутності академіка В.П. Рибалка (2003 р.)

Херсон. ХДАУ. В перерві між захистом дисертації (2005 р.), проф. Агапова Є.М. разом з деканом МДАУ, професором М.І. Гиль

Керівництво Одеської області та зарубіжні гості з Росії високо оцінюють племінну роботу у свинарстві вчених ОДАУ на обласній виставці племінних тварин (2003 р.)

На обласній виставці племінних тварин Є.М. Агапова доповідає про досягнення у свинарстві керівнику області О.Г. Новаковському (2010 р.)

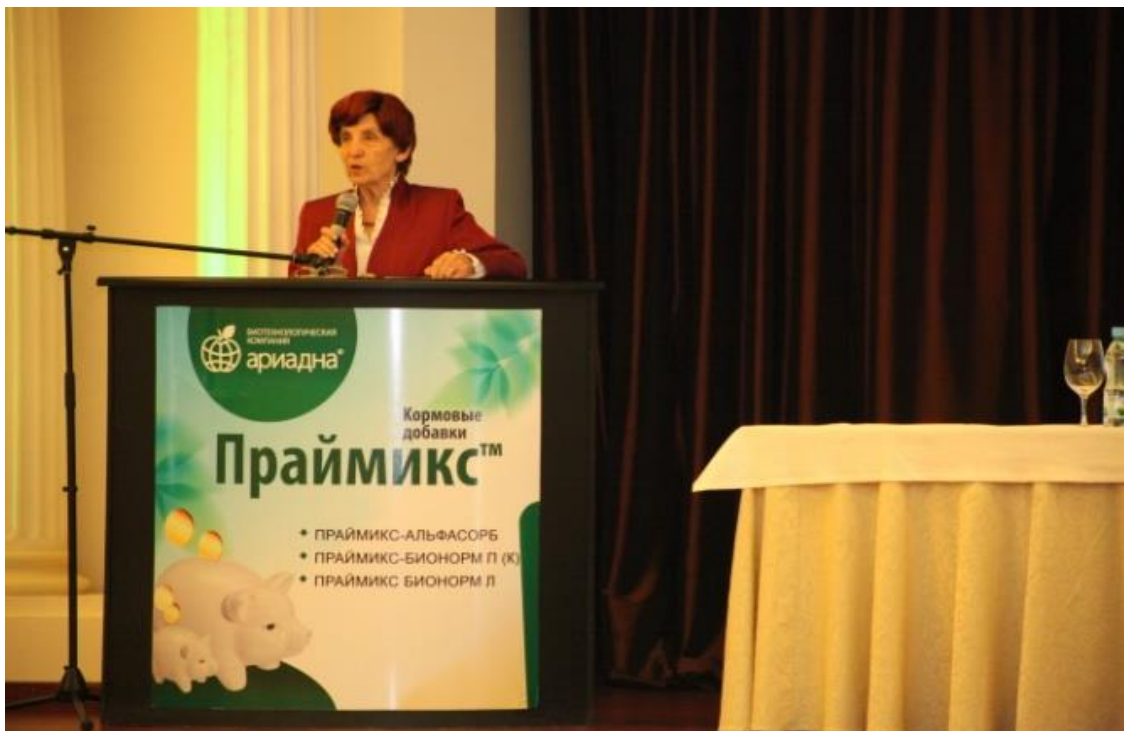

Адміністрація та профбюро ОДАУ вітає Є.М. Агапову з ювілеєм (2003 р.)

Після науково-практичної конференції в Миколаївському ДАУ. Є.М. Агапова з докторами наук – М.Д. Березовським і В.С. Топіхою з молодими викладачами (2006 р.)

Доповідь Є.М. Агапової на Міжнародній науково-практичній конференції (2011 р.)

Надбання виробничого та наукового досвіду

Основним напрямом досліджень молодого дослідника стає селекція у тваринництві - спочатку великої рогатої худоби, а з 1967 року – свиней.

Підсумком багаторічної діяльності в цьому напрямку є удосконалення племінної бази Одеської області у свинарстві, а саме: створенням перших 3-х племінних заводів з великої білої породи свиней з їх генеалогічною структурою, плановим формуванням заводських ліній, державною апробацією, (Наказ МСГ), затвердженням ліній «Свата 449» і «Кінга 633» з підвищеними м'ясними якостями та скоростиглістю; формуванням ряду нових племінних ферм в області до існуючих, створення на кросбредній міжпородній основі спеціалізованої м'ясної лінії (СМЛ), (Авторське свідоцтво №540, від 1993 р.); створення племінних заводів та ферм м'ясних порід свиней - полтавської і української, формуванням у співавторстві нової вітчизняної породи м'ясних свиней - червоної білопоясої, під керівництвом академіка Валентина Павловича

Рибалка, колишнього директора Інституту свинарства ім. А.В. Квасницького, УААН.

Цьому сприяло створення науково-виробничої школи зоотехніків-селекціонерів Одеської області до складу яких входять: О.А. Дякова, К.І. Македонська, Л.Ю. Маслій, О.О.Трапезіон, М.С. Флоря, Г.І. Крюгер, Ю.С. Шараєва, В.П. Кучер, В.К. Муратков та інші.

Нова порода була затверджена спільним наказом (Міністерства аграрної політики України й Української академії аграрних наук, №327/47 від 16.05. 2007 року), під назвою червона білопояса порода м'ясних свиней. Поетапно в Одеській області формувалась і впроваджувалась система розведення та гібридизації свиней за активною участю вчених ОСГІ, а сьогодні – ОДАУ. Розроблялись нові підходи, методи оцінки свиней - до традиційних, розрахованими за системами груп крові, оцінкою стану і моніторингу генетичної структури стад великої білої породи свиней за поколіннями - м'ясних порід, гібридів, прогнозування підбору батьківських пар, моделюванням суміжного покоління на основі розробки дослідника, алгоритму для програмного забезпечення розрахунку індивідуальних та популяційних імуногенетичних критеріїв – гомозиготності, генетичної схожості за алелями та локусами груп крові, рівня гомозиготності модельованого потомства та ряд критеріїв оцінки структури генофондів, виявлення векторизованої дії природного в них відбору та типізації таких стад (популяцій) і прогнозованої продуктивності тварин у системі «генофонд-генотип».

Перераховані результати науково-практичних досліджень вченого, що тісно пов'язані з інтересами керівників господарств Одеської області, спеціалістами по науковому супроводу ведення галузі свинарства, підвищення рентабельності виробництва племінної або товарної продукції на договірній основі у системі науково-дослідного сектору ОДАУ. У таких керівників науковець навчалася організаційному та економічному досвіду.

Видатними керівниками колгоспів, підприємств, органів

сільськогосподарського управління, яким дослідниця вдячна: Герої Соціалістичної праці - Миндру М.Г., Шолар М.Д.; та двічі Герой Вєдута П.П., Герої України - Видобора В.Д., Гришко З.М.; Депутати Верховної Ради України – Калінчук В.А., Козаченко О.О.: керівники господарств та підприємств – Чиклікчі Г.Г., Цандур М.О., Добрянський В.Л., Кістол І.В., Чернега М.П., Беляєв П.Ф., Новаковський А.Г., Кокош М.Г., Бринза С.І., Добровольський М.П., Захаров М.Й., Ігнат Л.І., Лимар В.О. та інші. З теплотою, повагою Євгенія Михайлівна відгукується про програмістів Тітова В'ячеслава Георгійовича та Маєвського Дмитра Андрійовича, співпрацю з ними по розробці програмного комплексу за її алгоритмом: «Оцінка імуногенетичної структури стада (популяції) свиней з використанням груп крові».

Завжди відчуває увагу, допомогу від ректорів університету - Мельника С.О., Самійленка І.С., Ушачова І.Г., Цуканова Ю.С., Корлюка С.С., проректорів - Ковбасенка В.М., Тихонова А.В., Герасименка В.П., колег по роботі. Власні, надбані знання вчений намагається передавати студентам, аспірантам, колегам, виробничникам у виконанні своїх громадянських обов'язків, як член колективу Одеського державного аграрного університету.

ХДАУ, у кабінеті завідувача кафедри переробки продукції тваринництва,

проф. В.Г. Пелих, акад. В.П. Рибалко і проф. Є.М. Агапова (2005 р.)

Директор Інституту свинарства і АПВ НААН України доктор с.-г. наук В.М. Волощук на відкритті свинокомплексу ТОВ “Агропрайм Холдинг” і Є.М. Агапова (2011 р.)

Є.М. Агапова – на свинокомплексі «КСП Дружба» Саратовський р-н з

зоотехніком Є.Д. Карпець (2011 р.)

Є.М. Агапова і зоотехнік Л.С. Бокша оглядають свиней ЧБПІ в літньому таборі господарства ТОВ «Авангард-Д» (2013 р.)

У ТОВ «Авангард-Д». Зоотехнік Л.С. Бокша і Є.М. Агапова готують проведення Всеукраїнського семінару-навчання з удосконалення ЧБПІ свиней (2013 р.)

Академік В.П. Рибалко і професор Є.М. Агапова зі спеціалістами в ТОВ «Авангард-Д» перед початком Всеукраїнського семінару-навчання по породі ЧБП свиней (2013 р.)

Кнур-плідник створюваного типу УВБ-3 з підвищеними м'ясними якостями у племрепродукторі ПСП «Маяк» Ширяївського району Одеської області Є.М. Агапова, доцент Р.Л. Сусол, свинарка (2013 р.)

У базовому племінному репродукторі свиней ВБП з покращеними м'ясними якостями створюваного типу УВБ – 3 «Причорноморський». Зліва керівник М.Й. Захаров, головний зоотехнік О.П.Снюсаренко. Є.М. Агапова, доцент кафедри ТВППТ ОДАУ Р.Л. Сусол

На племзаводі свиней ВБП французької селекції «Нуклеус» Є.М. Агапова і

аспірантка О.С. Волович в ТОВ «Агропрайм Холдинг» (2013 рік)

Є.М Агапова консультує аспірантку О.С. Волович (2013 рік)

Зустріч з першокурсниками (присвячення у студенти) ОДАУ (В центрі

першого ряду - Є.М. Агапова) (2013 р.)

Професор Є.М. Агапова проводить індивідуальну роботу зі студентом ІV курсу, ФТВПМПТ, А. Шевченком (2013 рік)

На пасиці фермерського господарства, з деканом ФТВПМПТ, доцентом Л.О. Тарасенко (2013 рік)

Коллектив кафедры ТВПТ в ОДАУ (2010 г.)

ДИПЛОМ

нагороджується

учасник
всеукраїнського видавничого проекту
"НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ"

**Кафедра технології виробництва і переробки
продукції тваринництва Одеського державного
аграрного університету**

Завідувач кафедри

АГАПОВА ЄВГЕНІЯ МИХАЙЛІВНА

за вагомий внесок у розвиток вітчизняної освіти і науки

Голова
Комітету Верховної Ради України
з питань науки і освіти

М.Г. Луцький

Директор
Інституту інноваційних технологій і змісту
освіти Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України

О.А. Удол

Директор видавництва
"Український рейтинг"

Л.М. Гаврилук

У президії – С.С. Корлюк - ректор, Л.О. Тарасенко – декан факультету, академік В.П. Рибалко, професор Є.М. Агапова

Зал з учасниками Всеукраїнського семінару-навчання з удосконалення породи свиней ЧБП (2013 р.)

Учасники Всеукраїнського семінару-навчання в умовах Одеського ДАУ (2013 р.)

Селекційні досягнення у свинарстві

Селекційні досягнення в племінних заводах Одеської області були високо оцінені оргкомітетом ВДНГ СРСР, починаючи з 70-х років минулого століття. За досягнення у племінній роботі зі стадами свиней господарства були нагороджені автомашинами («Москвич», «Газ-69», «Волга»), а робітники – цінними подарунками. Професора нагородили «Золотою медаллю» ВДНГ СРСР. Щорічно селекційні досягнення демонструються на Одеських обласних та республіканських виставках племінних тварин.

Систематично на базі ОСГІ (ОДАУ) та провідних племінних господарствах за активною участю дослідниці проводяться міжнародні і республіканські

науково-практичні конференції (1985, 1986, 1989, 1999, 2005, 2006, 2010, 2013), з доповідями про результати наукових досліджень.

Опубліковано понад 200 науково-методичних праць за результатами проведених досліджень. Перспективні плани селекційно-племінної роботи зі стадами свиней в племінних господарствах, плани розвитку галузі тваринництва в Одеської області.

Визнанням наукових розробок ювіляра свідчать «Авторські свідоцтва», патент, накази. Професор готує наукові кадри через аспірантуру, селекціонерів по поповненню створеної науково-виробничої школи в Одеському регіоні. Під її чутким керівництвом захистили кандидатські дисертації 3 аспіранти, ще 4 аспірантів та здобувачів (пошукачів) виконують дослідну роботу, консультує Євгенія Михайлівна також 2 докторантів.

Селекційно-технологічні досягнення науково-виробничої школи та зустрічі науковців, ювілеї

У кожному стаді свиней за типом його відтворення відмічено різний ліміт ознак їх генетичної мінливості. Зіставлення цього ліміту мінливості за розподілом генотипів свідчить в одному варіанті про стабільність генетичної структури, або підвищеної їх диференціації, в інших свідчить про дію генетичних процесів у генофондів свиней. При «відкритому» відтворенні стада була оцінена тенденція від середньої до підвищеної гомозиготності генотипів за системами груп крові, стабільність за часом генофонду та його відносну консолідованість і, в основному, за адаптованими алелями. При «напівзакритому» та відносно «закритому» відтворенні стад, їх генофонди мають тенденцію до підвищення гетерозиготності генотипів, диференціації генофондів, появи рідких алелів, підвищення дії на презиготичній стадії природного відбору, що проявляється до тенденції зниження багатоплідності свиноматок. Це може свідчити про невідповідність у системі «генофонд-

генотип-середовище» за умовами годівлі та утримання тварин, що стає характерним при селекції стад на підвищення м'ясних якостей свиней.

Підтвердження наших досліджень показано у результатах робіт на вівцях - науковцем Глазко В.І., в тому числі за молекулярно-генетичними маркерами та контролем стану генетичної структури груп селекційних тварин.

Селекція свиней за продуктивністю в породоутворювальному процесі впливає на специфіку їх онтогенезу, що встановлено у наших дослідженнях за морфо-фізіологічними методами оцінки росту та розвитку молодняку.

Доведено зміни морфологічної структури внутрішніх органів та умов обміну речовин у молодняку свиней м'ясних генотипів полтавської м'ясної породи в порівнянні з м'ясо-сального типу великої білої породи, особливо органів кровообігу і легенів, відображаючи адаптивні можливості організму.

На прикладі даних росту та анатомо-морфологічної структури серця молодняку свиней полтавської м'ясної породи у порівнянні з великою білою породою, їх гібридами у 4 та 6 місячному віку встановлено за методикою В. Жеденова (1956) підвищену функціональну здатність за формою серця, розмірів атріовентрікулярних отворів, гирла аорти і легеневих артерій витримувати підвищенні навантаження кровообігу в організмі у м'ясних генотипів молодняку свиней у зв'язку з інтенсивним формуванням м'язової тканини. Тому необхідно особливо оптимізувати умови зовнішнього середовища таким генотипам.

В інтенсивних генотипах свиней відмічено зміщення інтенсивності росту на ранні стадії онтогенезу. Запропоновано ураховувати отримані дані при розробці породних технологій використання свиней.

**Склад колективу кафедри технології виробництва і переробки продукції
тваринництва (2013 р.)**

Агапова Є.М. - д.с.г.н., професор - завідувач кафедри;

Китаєва А.П. - д.с.г.н., професор кафедри;

Сусол Р.Л. - к.с.г.н., доцент кафедри;

Гусятинська О.О. - к.с.г.н., асистент;

Кременчук Л.В.- б/с асистент;

Ткаченко І.Є.- б/с асистент;

Косенко С.Ю. - б/с асистент;

Чебан М.В. - ст. лаборант;

Безалтична О.О.- ст. лаборант;

Аспіранти і пошукачі:

Проноза О.О. - керівник проф. Китаєва А.П.;

Хамід К.О. - керівник проф. Агапова Є.М.;

Кочо Н.В. - керівник проф. Агапова Є.М. ;

Безалтична О.О. - керівник проф. Іванов В.О.;

Волович О.С.- керівник проф. Агапова Є.М.;

Щербан Г.О.- керівник проф. Агапова Є.М.;

Марчук О.М. - керівник проф. Китаєва А.П.;

Москалюк Ю.А. - керівник проф. Агапова Є.М.;

Навчально-наукова база кафедри та зв'язок з виробництвом

- Навчальне господарство ім. Трофімова А.В., п/з ВБП свиней, п/ф української червоної молочної породи;
- Колгосп «Прогрес» Ізмаїльського району, а пізніше «Прогрес-Агро» колишній керівник - Миндру М.Г. Герой Соціалістичної праці; перший п/з ВБП свиней в Одеській області з 1970 року;
- Колгосп ім. Леніна Б-Дністровського району (нині СК «Шаболат»), керівник - Чернега М.П., п/з свиней УМП, п/р свиней ВБП;
- Колгосп (нині СВК) «Новосільське «Ренійського району, колишній керівник - Кокош М.Г. (нині Кокош А.М.) п/з полтавської м'ясної породи;
- Агрофірма «Дністровська» та СП «Дністро-гібрид» Арцизького району,

- керівник Кистол І.В., 2 п/з ВБП свиней вітчизняної та зарубіжної селекції;
п/з породи ландрас, п/р української червоної молочної породи корів;
- СВК «Дружба» Саратського району, свинокомплекс на 6 тис. голів свиней, керівник - Чіклікчі Г.Г.;
  - Колгосп ім. «ХХV з'їзду КПРС» Березівського району, колишній керівник - Ведута П.П., двічі Герой Соціалістичної праці;
  - Колгосп «Дружба народів» Іванівського району, свинокомплекс на 12 тис. голів свиней, колишній керівник - Дюльгер І.Г.;
  - Арцизька м'ясна компанія (АМК), керівник - Карайван А.І., п/р ВБП свиней, п/р породи ландрас, п/р породи п'єтрен;
  - ПСП «Маяк» Ширяєвського району, керівник - Захар'єв М.Й., ферма української червоної молочної породи корів, п/р ВБП свиней;
  - СВК «Мрія» Красноокнянського району, керівник - Добровольський М.П., п/р ВБП свиней, ферма української червоної молочної породи корів;
  - ДПДГ «Южний» Біляївського району, керівник - Цандур М.О., п/р ВБП свиней;
  - ТОВ «Авангард-Д» Овідіопольського району, колишній керівник - Добрянський В.Л., нині - Добрянська В.В., п/р української червоної молочної породи корів, п/з УМП свиней, п/р червоної білопоясої породи м'ясних свиней;
  - ТОВ «Агропрайм Холдинг» Болградського району, керівник - Ігнат Л.І., свинокомплекс на 24 тис. голів свиней зарубіжної селекції (п/з ВБП свиней), головний технолог - Лимар В.О.

Хронологічний показчик публікацій

Бібліографія Агапової Є.М. присвячена науковій, навчальній та суспільній діяльності, дослідженням у напрямку розведення та селекції сільськогосподарських тварин.

Простежується шлях становлення основних робіт та наукових досліджень автора.

Слід підкреслити, що бібліографія дослідниці є часткою історії розвитку селекції сільськогосподарських тварин в Україні, а саме – у свинарстві, організаційної та практичної участі автора по удосконаленню племінної бази свинарства в Одеській області з 60-х років минулого століття до сьогодення. Працюючи асистентом та доцентом кафедри спеціальної зоотехнії Одеського сільськогосподарського інституту, приділяє значну увагу виробництву.

Під її керівництвом були вперше на Одещині створені 3 племінних заводи з їх дочірніми фермами великої білої породи свиней, формувались генеалогічні та заводські структури за лініями, родинами.

Племінні тварини провідних стад у 70-80-их роках ХХ ст.. «презентували» свої господарства та Одеську область на ВНДГ у колишньому СРСР (Москва), племінні заводи господарств були нагороджені Дипломами за високий рівень науково-дослідної роботи, керівники отримали легкові автомашини, а робітники ферм – цінні подарунки, спеціалісти нагороджені золотими і срібними медалями ВНДГ (Є.М. Агапова, О.А. Дякова та ін.).

Вчений сумісно зі спеціалістами обласного управління сільськогосподарства поширювали передовий досвід рентабельного ведення у галузі свинарства. Була організована науково-виробнича школа з селекції свиней в Одеській області, розроблена і впроваджена регіональна система розведення свиней, схрещування, переходу до гібридизації та відгодівлі більш скоростиглого і м'ясного типу молодняку.

Послідовно впроваджуються матеріали наукових досліджень в породоутворювальний процес, нові методи оцінки генотипу тварин за критеріями, розрахованими за гомо – або гетерозиготністю систем груп крові свиней, генетичною різноманітністю генофондів стад, генетичних процесів у генофондах при їх відтворенні, зміни напрямку продуктивності свиней, морфо-функціональних змін у генотипів при підвищенні м'ясних якостей, типізації

генофондів стад (популяцій) свиней за імуногенетичною структурою та встановленням їх стабільності за часом та консолідованості або диференціації з підвищенням гетерозиготності м'ясних генотипів, підвищеною дією в генофонді на презиготичній стадії природного відбору за тенденцією до зниження багатоплідності свиней у відповідних умовах середовища. Запропонований цілеспрямований відбір тварин у системі «генофонд-генотип-середовище». Отримані результати доповнюють розвиток популяційної імуногенетики свиней та поширеного модельованого прогнозування підбору, впровадження її методів у практичну селекцію з інтенсивним використанням бажаних генотипів, особливо кнурів-плідників.

СПИСОК

**наукових і методичних праць доктора сільськогосподарських наук,
професора Агапової Є.М.**

1966

- 1.** Некоторые вопросы разведения красного степного скота по линиям //Тез. докл. на науч. конф. ОСХИ по результатам работ 1965 г. / ОСХИ. - Одесса, 1966. - С.3.

1967

- 2.** Красный степной скот северо-западного Причерноморья и пути его дальнейшего совершенствования / Е.В. Эйдригевич, И.С. Хомут, И.И. Салий, В.В. Карножицкий, З.А. Кузнецова, Г.Н.Рыбачук, Т.А.Залевская //Ветеринария и зоотехния: сб. науч. тр. /ОСХИ. - Одесса, 1967. - С.118-138.
- 3.** Определение затрат корма на производство молока / И.С.Хомут, И.И. Салий // Корма и кормление сельскохозяйственных животных: сб. науч. тр. - К., 1967. - Вып. 10. - С.20-25.

1968

4. Генетическая сочетаемость линий с семействами // Тез. докл. к V науч.-техн. конф. молодых ученых (20-21 окт. 1968 г.) / Укр. науч.-исслед. ин-т жив-ва степных районов им. М.В. Иванова. - «Аскания-Нова», 1968. - С.29-31.
5. К вопросу о наследовании молочной продуктивности в линии Визита 860, КНГ- 26 // Исследования в области интенсификации животноводства: темат. сб. науч. тр. по зоотехнии и ветеринарии. - Одесса, 1968. - С.143-144.

1969

6. К методике изучения заводских линий красного степного скота // Сб. науч. тр./ОСХИ: материалы науч. конф. по зоотехнии. - Одесса, 1969. - С.35-43.
7. Работа с линиями красной степной породы в Одесской области / З.А. Кузнецова // Исследования в области интенсификации животноводства: темат. сб. науч. тр. по зоотехнии и ветеринарии. - Одесса, 1968. - С.226-228.
8. Специфика ведения некоторых линий красного степного скота // Сб. науч. тр. /ОСХИ: материалы науч. конф. по зоотехнии. - Одесса, 1969. - С.5-16.
9. Специфика ведения некоторых линий красного степного скота и их сочетаемость: автореф. дисс. канд. с.-х. наук. - Одесса, 1969. – 20 с.

1970

10. Генеалогическая структура стада свиней учхоза «Червоный хутор» ОСХИ и методы работы с семействами /Н.И.Синкевич // Повышение продуктивности с.-х. животных на Юге Украины: сб. науч. тр./ОСХИ. – Одесса, 1970. – Т.ХVIII, Вып. 4. - С.55-61.
11. К вопросу о племенных ресурсах Одесской области по свиноводству // Повышение продуктивности с.-х. животных на Юге Украины: сб. науч. тр./ ОСХИ. – Одесса, 1970. - Т. XVIII, Вып. 4. - С.7-1.

1971

12. Организация племенной работы на свиноводческой ферме к-за «Прогресс» Измаильского района Одесской области /Т.С. Луцкер, Л.Е. Маслий // Повышение продуктивности с.-х. животных: сб. науч. тр./ОСХИ. - Одесса, 1971. - Т.ХІХ, Вып.5. - С.5-11.

1972

13. Влияние инбридинга на продуктивность свиней в семействах // Кормление и разведение с.-х. животных: сб. науч. тр. /ОСХИ. - Одесса, 1972. - С.253-258.
14. Возрастные особенности продуктивности и развития свиней в семействах с-за «Акмечетские ставки» Николаевской области //Пути повышения продуктивности с.-х. животных и птицы: сб. науч. тр. /ОСХИ. - Одесса, 1972. - С.42-49.
15. Полиморфизм антигенных компонентов сыворотки крови у свиней // Кормление и разведение с.-х. животных: сб. науч. тр./ ОСХИ. - Одесса, 1972.- С.80-81.
16. Результаты оценки хряков - производителей по качеству потомства / Т.С.Луцкер, Л.Е. Маслий // Повышение продуктивности с.-х. животных: сб. науч. тр. /ОСХИ. - Одесса, 1972. - Т.ХІХ, Вып.5. - С.12-17.

1974

17. Свиноводство Одесской области на подъеме / П.Ф.Беляев // Свиноводство. -1974. - №11. - С.5-8.
18. Скороспелые и мясные качества свиней белой породы стада племзавода «Прогресс» /Т.С. Луцкер, Л.Е. Маслий // Пути повышения продуктивности с.-х. животных и птицы: сб. науч. тр. /ОСХИ. - Одесса, 1974. - С.67-69.
19. Сравнительная характеристика поливалентных сывороток свиней, полученных при гетероиммунизации разных видов животных

/Н.Г.Мындру //Полиморфизм белков и использование его в селекции: сб. науч. тр./ОСХИ. - Одесса, 1974. - С.63-66.

1975

20. Методика создания заводских линий свиней в племзаводе к-за «Прогресс» Измаильского района Одесской области //Пути повышения продуктивности с.-х. животных и птицы: сб. науч. тр./ ОСХИ. - Одесса, 1975. - С.95-99.
21. Специфика создания некоторых линий свиней в племзаводах Украины //Пути повышения продуктивности с.-х. животных и птицы: сб. науч. тр./ ОСХИ. - Одесса, 1975. - С. 92-95.

1976

22. Иммуногенетические методы в селекции заводских линий свиней //Тез. докл. на III съезде генетиков и селекционеров Украины. - К., 1976. – С.25-26.

1977

23. Некоторые биохимические показатели крови свиней крупной белой породы /Н.Н. Литвинова //Пути повышения продуктивности с.-х. животных и птицы: сб. науч. тр. /ОСХИ. - Одесса, 1977. - С.57-61.
24. Новая заводская линия свиней Драчуна 585 /Л.Е. Маслий, И.С. Хомут, Н.Г. Мындру //Информ. листок /УкрНИИИТК Госплана УССР. - Одесса, 1977. - №34. – 3 с.

1978

25. Коэффициент препатентности при оценке наследственных качеств хряков-производителей // Пути повышения продуктивности с.-х. животных и птицы: сб. науч. тр./ОСХИ. - Одесса, 1978. - С.78-81.
26. Новые заводские линии свиней Кинга 633 и Свата 449 /Л.Е.Маслий //

Пути повышения продуктивности с.-х. животных и птицы: сб. науч. тр. /ОСХИ. -Одесса, 1978. - С. 81-82.

1980

27. Влияние витаминизированного рыбьего жира на продуктивность свиней / В.Г. Калиберда // Пути повышения продуктивности с.-х. животных и птицы: сб. науч. тр./ ОСХИ. - Одесса, 1980. - С.46-50.
28. Результаты внутрипородной сочетаемости линий свиней в племзаводе «Прогресс» /Л.Е. Маслий //Пути повышения продуктивности с.-х. животных и птицы: сб. науч. тр. /ОСХИ. - Одесса, 1980. - С.88-91.
29. Эффективность промышленного скрещивания с использованием помесных хряков /В.Н.Пельтек, П.И. Дурадажи // Пути повышения продуктивности с.-х. животных и птицы: сб. науч. тр./ОСХИ. - Одесса, 1980. - С.85-88.

1982

30. Методические разработки к лабораторно-практическим занятиям по свиноводству для студентов зооинженерного факультета и слушателей ФПК. - Одесса, 1982. – 40 с.
31. Селекционно-генетические аспекты в работе с заводским стадом свиней к-за «Прогресс» Одесской области /Л.Е. Маслий //Селекционно-генетические приемы совершенствования племенных и продуктивных качеств с.-х. животных: сб. науч. тр. /ОСХИ. - Одесса, 1982. - С.9.
32. Эффективность селекции заводских линий свиней по откормочным и мясным качествам в племзаводе к-за «Прогресс» Измаильского района Одесской области // Пути улучшения ведения животноводства и повышения качества продукции: тез. докл. науч.-техн. конф. – Одесса, 1982. - С.7-8.

1984

33. К вопросу подбора по иммуногенетическим критериям полиморфных систем крови у свиней / Л.Е. Маслий //Селекционно-генетические приемы совершенствования племенных и продуктивных качеств с.-х. животных: сб. науч. тр./ ОСХИ. - Одесса, 1984. - С.12.

1985

- 34.Автоматизированная система управления технологическим процессом производства свинины и качеством стада /В.Г. Титов // Пути совершенствования научно-технического прогресса в с.-х. производстве: тез. респ. науч.-техн. конф. зооинж. секции (25-26 мая, 1985 г.). - Одесса, 1985. -С.20-21.
- 35.Анализ генетической структуры стада свиней в племзаводе учхоза им. Трофимова и пути поддержания оптимальной гетерозиготности смежного поколения /Пак Хе Мун, А.П. Решетниченко //Ветеринарно-санитарные основы повышения качества продукции животноводства: тез. докл. обл. науч.-техн. конф. - Одесса, 1986. - С.19-20.
- 36.Возможности генетической селекции по повышению адаптационной способности свиней // Ветеринарно-санитарные основы повышения качества продукции животноводства: тез. докл. обл. науч.-техн.конф. - Одесса, 1986. -С.12-13.
- 37.Дифференциация генотипов особей в заводских стадах свиней с помощью полиморфных систем крови /С.П.Безенко // Генетические основы селекции животных: тез. докл. V съезда генетиков и селекционеров Украины / АН УССР. - К., 1986. - С.9-10.
- 38.Иммуногенетический анализ групповой изменчивости при селекции свиней //Тез. докл. XX Междунар.конф. по группам крови и биохимическому полиморфизму животных. - Хельсинки, 1986. - С.20-21.
- 39.Использование генетического потенциала свиней в условиях интенсификации отрасли //Теория и методы индустриального производства свинины: сб. науч. тр./ ВАСХНИИЛ. - Л.,1985. - С.39-40.
- 40.Использование ЭВМ в селекционной работе со стадом свиней племзавода / В.Г.Титов, Л.Е. Маслий // Информ. листок №190-85 /ОЦНТИ. - Одесса, 1985.- 3 с.
- 41.Методика иммуногенетического контроля в стаде /Н. Березовский, С.П. Безенко // Методы изучения процессов селекции, разведения и

воспроизводства свиней: метод. указания. – М., 1986. – 35 с.

42. Методические рекомендации анализа генетических характеристик и продуктивности при сочетании свиней по иммуногенетическим критериям с использованием ЭВМ /С.П. Безенко, В.Г. Титов, Л.Е. Маслий. - Одесса, 1985.-20 с.
43. Методические рекомендации по проблемному обучению студентов и слушателей факультетов повышения квалификации /И.Г. Гуменюк, В.Омельченко, А.Д. Прилуцкая, А.Б. Семененко, А.И.Свеженцов, Л.И.Чемисова, П.И. Харенко. - Житомир, 1986. – 32 с.
44. Методические указания к лабораторным занятиям по курсу «Опытного дела в животноводстве» (для студентов специальности 1506) / В.И.Кошелев, Е.Ф.Крючкова, В.Г.Титов. - Одесса, 1986. – 38 с.
45. Основные направления совершенствования и использования крупной белой породы свиней /А.С.Терентьева //Обз. науч.-техн. инф./ ВНИИТЭИСХ. - М., 1985. - С.3-5.
46. Популяционно-генетическая оценка животных в заводских стадах с применением полиморфных систем крови // Пути совершенствования науч.- техн. прогресса в с.-х. производстве: тез. респ. науч.-техн. конф. зооинж. секции (25-26 мая, 1985г.). - Одесса, 1985. - С.18-19.
47. Популяционно-генетический подход к оценке животных в заводских стадах с применением полиморфных систем крови //Проблемы увеличения производства свинины: тез. докл. Всесоюз. науч.-техн. совещ. - Х.-М., 1985. -С.13-14.
48. Разведение свиней крупной белой породы /А.А.Дьякова. - М.: Госагропром СССР, 1986. -150 с.
49. Региональная система разведения свиней /А.В. Пуникверский, Л.Е.Маслий // Информ. листок №2-86 /ОЦНТИ. - Одесса, 1986. – 4 с.
50. Система разведения свиней в Одесской области /А.В. Пуникверский // Пути совершенствования науч.-техн. прогресса в с.-х. производстве: тез. респ. науч.-техн. конф.зооинж. секции (25-26 мая, 1985 г.). - Одесса, 1985.- С.14-15.
51. Эффективность сочетаемости свиней из различных групп по уровню гомозиготности полиморфных систем крови // Генетические основы селекции животных: тез. докл. V съезда генетиков и селекционеров Украины /АН УССР. - К., 1986. - С.10-11.

1986

52. Методика иммуногенетического контроля в стаде. Методы изучения процессов селекции, разведения и воспроизводства: метод, указания. - М., 1986. - 6 с.

1987

53. Биологические особенности свиней заводских линий в племзаводе к-за «Прогресс» Измаильского района Одесской области / Е.С. Мелидис // Свиноводство: респ. межвед. темат. науч. сб. - К.: Урожай, 1987. – Вып. 43. -С.31-35.
54. Контрольный откорм-метод улучшения продуктивности свиней/ И.Сосницкий // Информ. листок №87-180 /ЦНТИ. - Одесса, 1987. - 4 с.
55. Методические разработки к лабораторно-практическим занятиям / В.Д.Петренко (для самостоятельной работы студентов и слушателей ФПК по дисциплине «Свиноводство», специальность 1506). - Одесса, 1987. - Ч.1. - 42 с.
56. Мясные качества свиней отцовской специализированной линии СМЛ-1 с откормом молодняка до разной живой массы /Е.Ф.Еру // Ветеринарно-санитарные основы повышения качества продукции животноводства: тез. докл. обл.науч.-техн. конф. (29-30 дек.,1987 г.). – Одесса, 1987. - С.116-117.
57. Повышение воспроизводительных способностей свиней при использовании новых мясных типов ПМ-1. СМЛ-1 /В.Д. Петренко, А.А.Трапезион // Ветеринарно-санитарные основы повышения качества продукции животноводства: тез. докл. обл. науч.-техн. конф. (29-30 дек., 1987 г.). - Одесса,1987. - С.115-116.
58. Эффективность использования корма молодняком свиней от сочетания заводских типов крупной белой породы /Пак Хе Мун //Кормление с.-х. животных в условиях интенсивного ведения животноводства на юге УССР: сб. науч. тр./ ОСХИ. - Одесса, 1987. - С.38-41.

1988

59. Методические разработки к лабораторно-практическим занятиям по технологии производства свинины (технологии, расчетная деловая игра) для студентов зооинженерного факультета и слушателей ФПК / В.Д, Петренко.- Одесса, 1988. – 32 с.
60. Методические указания по выполнению курсовой работы (проекта) по свиноводству и технологии производства свинины для студентов зооинженерного факультета /В.Д. Петренко. - Одесса, 1988. – 37 с.
61. Областной репродуктор мясных типов свиней /А.А.Трапезион, В.Д. Петренко, Е.Ф.Еру // Информ. листок №087-88 /ОЦНТИ. - Одесса,1988. – 4 с.
62. Особенности газоэнергетического обмена и продуктивности молодняка свиней инбредного и аутбредного происхождения /Е.С.Мелидис // Генетика, разведение и селекция свиней: межвуз. сб. науч. тр. - М.,1988. - С.20-21.
63. Оценка генетической структуры стада (популяции) свиней по полиморфным системам крови: комплекс программ /В.Г.Титов; НПО инв. № ВНТИ центра 50890000046. – М.: Союзагропромсистема, 1988. – 8 с.
64. Продуктивность свиней крупной белой породы разных типов телосложения /Т.П. Дрелиховская, Н.А.Заболотная, С.Н. Хуторянская //Совершенствование продуктивных и племенных качеств животных юга Украины: сб.науч.тр./ ОСХИ. - Одесса, 1988.- С.70.

1989

65. Биохимические и цитохимические показатели крови у молодняка свиней различных генотипов, организация направленного выращивания молодняка свиней по проблемам «Свинина» /А.П.Решетниченко //Организация направленного выращивания молодняка свиней: межвуз. сб. науч. тр. /ОСХИ. - Одесса, 1989. - С.45-51.
66. Генетико-биологические основы повышения репродуктивных качеств и скороспелости свиней: автореф. дисс. докт. с.-х. наук. - Краснодар, 1989. – 47 с.
67. Методические указания по выполнению курсовой работы (проекта) по свиноводству и технологии производства свинины для студентов зооинженерного факультета заочного образования / В.Д.Петренко. - Одесса, 1989. – 32 с.

68. Методические указания по самостоятельному изучению специальных терминов дисциплин частной зоотехнии для иностранных учащихся (специальность 3107) / В.В.Карножицкий, Т.А.Залевская, А.П.Китаева. - Одесса,1989. – 38 с.
69. Рост и развитие поросят-отъемышей при использовании комбикормов разной технологии приготовления /В.В.Гончаренко, А.П.Решетниченко, А.А.Дьякова // Организация направленного выращивания молодняка свиней: межвуз. сб. науч. тр. /ОСХИ. - Одесса. 1989. - С.78-82.
70. Хозяйственно-биологические особенности свиней специализированной мясной линии (СМЛ-1) полтавской селекции /В.Д.Петренко, Е.Ф.Еру, С.Н.Хуторянская //Тез. докл. Всесоюзной конф. - Сумы, 1989. - С.19-20.

1990

71. Биологические особенности молодняка от сочетания заводских типов свиней крупной белой породы /Пак Хе Мун, Г. Кацы // Разведение, селекция и воспроизводство свиней: сб. науч. тр. – К.: ВАСХНИЛ,1990. - С.31-35.
72. Звенья одной цепочки: из опыта работы племхоза Одесской области / И.В.Онуфриева // Свиноводство. – 1990. - №1. - С.2-6.
73. Иммуногенетическая направленность отбора хряков-производителей с повышенными репродуктивными качествами //Актуальные проблемы производства свинины: межвуз. сб. науч.тр. /ОСХИ. – Одесса, 1990. - С.52-55.
74. Методические указания по технологии ведения селекционно-племенной работы в заводском стаде (племенной ферме) и внедрение региональной (областной) системы разведения и гибридизации в свиноводстве /Н.И.Колтыков, П.Т.Арама, И.С.Хомут. - Одесса, 1990 - 38с.
75. Модели иммуногенетических структур заводских стад свиней разного типа воспроизводства //Актуальные проблемы производства свинины: межвуз. сб. науч.тр. /ОСХИ. – Одесса, 1990. - С.93-98.
76. Оценка генетической структуры стада (популяции) с использованием полиморфизма систем крови с применением ЭВМ /В.Г.Титов, С.В.Хуторянская // Методические рекомендации по повышению племенных и продуктивных качеств с.-х. животных при интенсивном ведении отрасли. - Одесса,1990. - С.16.

77. Повышение откормочных и воспроизводительных качеств свиней / И.И. Сосницкий, А.А.Дьякова //Инф. Листок №079-90 / ОЦНТИ. - Одесса,1990. – 4 с.
78. Программа учебной практики по частному животноводству для студентов II курса зооинженерного факультета. Специальности 3107 /Т.А.Залевская, В.В.Карножицкий, А.П.Китаева, В.Д.Петренко В.И. Гужва. - Одесса,1990. - 42 с.
79. Разведение свиней с использованием заводских внутривидовых линий и типов /Л.Е.Маслий, В.П.Рыбалка, В.Д.Петренко, Н.Н.Степанов, Е.Ф.Еру // Методические рекомендации по повышению племенных и продуктивных качеств с.-х. животных при интенсивном ведении отрасли. - Одесса,1990. - С.14-15.
80. Ранний отъем поросят в племенных хозяйствах /А.А. Дьякова // Методические рекомендации по повышению племенных и продуктивных качеств с.-х. животных при интенсивном ведении отрасли. - Одесса,1990. -С.15-16.
81. Система разведения свиней в Одесской области /П.Т.Арама, И.И.Наконечный //Методические рекомендации по повышению племенных и продуктивных качеств с.-х. животных при интенсивном ведении отрасли. - Одесса,1990. -С.13.
82. Технологические принципы получения 1,5-2 тонны свинины на основную свиноматку в год /Н.И.Сосницкий. - Одесса, 1990. – 45 с.

1991

83. Методические разработки к лабораторно-практическим занятиям, самостоятельной работе студентов и слушателей ФПК по дисциплине «Свиноводство» специальность 3107 /В.Д.Петренко, А.П.Решетниченко Одесса, 1991. - Ч.1. – 42 с.
84. Репродуктивные качества свиней разных иммуногенетических генотипов и их сочетаний /А.П.Решетниченко //Селекционные и технологические методы повышения продуктивности с.-х.животных и птицы в южном регионе Украины: сб. науч. тр. /ОСХИ. – Одесса, 1991. - С.75-78.
85. Словарь зоотехнических терминов для иностранных студентов /А.Ф.Барабаш [и др.]. - К.: Изд-во УСХА, 1991. – 104 с.
86. Создание дочерней племенной свинофермы /А.С.Ковалев, В.П.Грабарчук

1992

87. Генетические механизмы динамики внутривидовых структур свиней //VI съезд Укр.о-ва генетиков и селекционеров:тез. докл. - К., 1992. - Т.2. -С.153.
88. Компьютеризация генетической оценки структуры стада свиней по полиморфным системам крови и разработка рекомендательного плана подбора /С.П. Безенко, В.Г.Титов // VI съезд Укр. о-ва генетиков и селекционеров: тез.докл. - К., 1992. - Т.3. - С.139.
89. Методические разработки к лабораторно-практическим занятиям по технологии производства свинины (технологическая деловая игра) для студентов зооинженерного факультета, слушателей ФПК /В.Д.Петренко, А.П.Решетниченко. - Одесса, 1992. – 38 с.
90. Модели иммуногенетических структур заводских стад свиней разного типа воспроизводства // Генетические аспекты селекции.- К., 1992. - С.25-26.
91. Оценка генетической изменчивости в популяциях свиней с использованием полиморфизма систем крови // VI съезд Укр. о-ва генетиков и селекционеров: тез. докл. - К., 1992. - Т.1. - С.150.
92. Технология разработки учебно-методического обеспечения подготовки специалистов на профилирующей кафедре зооинженерного факультета /В.В.Карножицкий, Т.А. Залевская, В.И.Гужва, В.Д. Петренко // Тез. докл. межд. конф. - Одесса, 1992. - С.75-78.
93. Эффективность отбора хряков-производителей с повышенными репродуктивными качествами // Генетические аспекты селекции. - К., 1992. -С.23-25.

1993

94. Авторське свідоцтво на селекційне досягнення у тваринництві: «Червоно-поясна спеціалізована лінія свиней» №540 по заявці №1/343 від 2.06.1993. – заявник інститут свинарства УААН. В співавторстві.

- 95.** Исследование методов популяционной иммуногенетики для контроля за селекционным процессом в свиноводстве // Новое в пороодообразовательном процессе: тез. докл. - К., 1993. - С.12-13.
- 96.** Эффективность отбора хряков-производителей с повышенными репродуктивными качествами [Текст] // Генетические аспекты селекции: сб. науч. тр. - К., 1993. - С. 93-98.

1994

- 97.** Этапность применения ЭВМ в животноводстве /В.Г. Титов // Тез. докл. - Одесса, 1994. - С.14.

1995

- 98.** Методические указания к выполнению курсовой работы «Технология производства мяса свиней» экономического факультета специальности 7.050.108 и 7.050.202 / В.К.Иванов, Л.Е. Маслий, М.С.Хомут. - Одесса, 1995. – 37 с.
- 99.** Программное обеспечение на ЭВМ генетического контроля за селекционными процессами в стадах свиней / В.Г.Титов // Підвищення виробництва та поліпшення якості свинини: тез. доп. Міжнар. наук.-практ. конф. - Х., 1995. - С.14-15.
- 100.** Результаты оценки молодняка свиней по собственной продуктивности при направленной селекции свиней /А.П.Решетниченко, Д.Б.Андрияшевский //Підвищення виробництва та поліпшення якості свинини: тез. доп. Міжнар. наук.-практ. конф. - Х., 1995. - С.11-13.
- 101.** Система научно-практических подходов к совершенствованию отрасли свиноводства в регионе // Совершенствование существующих и создание новых генотипов и технологий содержания свиней: тез. докл. науч.-практ. конф. - Жодино, 1995. - С.12-13.

1996

- 102.** Генетическая изменчивость в популяциях свиней при «закрытом» воспроизводстве и гибридизации /А.А.Трапезион, Г.П. Неделко // Молекулярно-генетические маркеры животных: тез. докл. II Междунар.

- науч. -практ. конф. – К.: Аграрна наука, 1996. - С.15.
- 103.** Генетическая изменчивость в популяциях свиней при закрытом воспроизводстве и гибридизации //Молекулярно-генетические маркеры животных: тез. докл. II междунар. конф. - К.,1996. - С.10-11.
- 104.** Гипотеза потока генетической информации в стаде / И.С.Хомут //Агробиотехнологии растений и животных: тез.докл. междунар. конф. – К.: 1996. – С.15-16.
- 105.** Изменение иммуногенетической структуры стад при чистопородном разведении и гибридизации свиней /А.А.Трапезион, В.К.Муратов, И.Г.Тодоров, И.Е.Ткаченко // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 100-й річниці з дня заснування Одеської державної сільськогосподарської дослідної станції (серп.,1996 р.) Т. 2 Тваринництво. – Одеса, 1996.
- 106.** Інтенсивність відбору першопоросок і їх продуктивність в поколіннях стада спеціалізованої м'ясної лінії свиней червоно-поясної масті /В.Д.Петренко, І.Є.Ткаченко, О.О.Трапезіон //Матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. (9-26 жовт., 1996 р., м. Одеса.) – К.: 1996. - С.17-19.
- 107.** Научное обеспечение развития свиноводства в Одесской области / А.М. Мирошников // Свиноводство. - 1996. - №6. - С.6-4.
- 108.** Показники крові свиней різних генотипів і їх зв'язок із швидкістю росту /О.П.Решетніченко //Свинарство: міжвід темат. наук. зб. - К.: Аграрна наука, 1996. - №52. - С.35-37.
- 109.** Розвиток регіонального свинарства /А.М.Мірошніков // Тваринництво України. - 1996. - №12. - С.16-18.

1997

- 110.** Динамика пороодообразовательного процесса и его методов в свиноводстве //Сб. науч. тр., посвященных памяти М.Ф. Иванова. – Аскания-Нова, 1997. -С.27-30.
- 111.** Ейдригевич Євгеній Владиславович (1906-1984) // Вчені селекціонери у тваринництві. – К.: Аграрна наука, 1997. - Кн.1. - С.43-46.
- 112.** Модель и типы иммуногенетических структур стад свиней разных пород и линий /И.Е.Ткаченко, Г.Н.Неделко, Ю.В. Апиньш // Науч.-произв. аспекты развития отрасли свиноводства: тез. докл. 4-й Междунар. конф. - 1997. - С.19-20.
- 113.** Програма розвитку свинарства Одеської області на 1998-2000 р.р. / А.М. Мірошніков, В.П.Федоряка. - Одеса, 1997. – 47 с.

1998

114. Вплив різних добавок в годівлі молодняка на мінливість прояву їх генетичного потенціалу /І.Є.Ткаченко, Ю.В.Апіньш, Р.В.Цвігун //Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр. Біологічні та сільськогосподарські науки, ветеринарна медицина. – Одеса, 1998. - Вип. 4. - С.3-7.
115. Методичні вказівки до лабораторно-практичних занять і самостійної роботи студентів II курсу факультету ветеринарної медицини по дисципліні «Спеціальна зоотехнія з основами розведення». Спеціальність 7.130.501 / С.П.Тетенко. - Одеса,1998. - Ч.1. – 32 с.
116. Методичні вказівки до лабораторно-практичних занять і самостійної роботи студентів II курсу факультету ветеринарної медицини по дисципліні «Спеціальна зоотехнія з основами розведення». Спеціальність 7.130.501 / С.П.Тетенко. - Одеса, 1998. - Ч.ІІ. – 37 с.
117. Методичні вказівки та програма проведення навчальної практики з спеціальної зоотехнії для студентів II курсу з спеціальності 7.130.501 “Ветеринарна медицина” / С.П.Тетенко, І.Є.Ткаченко. - Одеса, 1998. – 57 с.

1999

118. Ефективність застосування різних систем груп крові для оцінки генофонду свиней / Р.О.Стоянов //Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр. – Одеса, 1999. - Вип.3(6), Ч.ІІІ Зоотехнія. - С.184-188.
119. Методичні вказівки по виконанню курсового проекту з дисципліни «Скотарство і технологія виробництва молока та яловичини». Спеціальність 7.130.201 «Зооінженерія» /М.О.Шалімова. - Одеса, 1999. – 39 с.
120. Методичні розробки до лабораторно-практичних занять з технології виробництва свинини (технолог-розрахункова ділова гра). Для студентів зооінженерного факультету, слухачів ФПК / О.П.Решетніченко, І.Є.Ткаченко. - Одеса, 1999. – 48 с.
121. Науково-виробничі проблеми розвитку свинарства в умовах переходу до ринкової економіки //Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр. - Одеса, 1999. - Вип 3(6), Ч.ІІІ Зоотехнія. - С.347-351.

2000

122. Використання морфофізіологічних методів підвищення продуктивності свиней /Ю.В. Апінш // Використання фізіологічних, генетико-селекційних та технічних методів підвищення продуктивності с.-г. тварин: матеріали наук.-виробн. конф., присвяченій 100-річчю від дня народження акад. О.В. Квасницького. – Кам'янець-Подільський, 2000. - С.17-20.
123. Методичні вказівки по виконанню курсової роботи (проекту) з свинарства та технології виробництва свинини для студентів зооінженерного факультету (стаціонарного, заочного відділення, фермерів) / О.П.Решетніченко, І.Є.Ткаченко. - Одеса, 2000. – 36 с.
124. Методичні розробки до лабораторно-практичних занять, самостійної роботи студентів, фермерів, слухачів ФПК по дисципліні «Свинарство та технологія виробництва свинини» зі спеціальності 7.130.201 «Зооінженерія» / О.П. Решетніченко, І.Є.Ткаченко. - Одеса, 2000. – 32 с.
125. Проблемы перехода на интенсивное ведение свиноводства в регионах Украины [Текст] // Вісник / Сумський національний аграрний ун-т. - 2000. - Вип.6. - С. 243-246.
126. Червоно-поясна спеціалізована лінія свиней – селекційні досягнення у тваринництві / В.П.Рибалко, І.М.Самохвал, Б.В.Баньковський, В.І.Мінін //Селекційні досягнення у тваринництві. - К.:Аграрна наука, 2000. - С.73-75.

2001

127. Використання груп крові для визначення стресочутливих свиней червоно-поясної спеціалізованої лінії /І.Є.Ткаченко //Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр. Біологічні, с.-г. та ветеринар. науки / ОГАУ. - Одеса, 2001. – Вип. 4(14). - С.107-111.
128. Доведення визнання стада тварин популяцією // Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть /І.С.Хомут. – К. : Логос, 2001. - Т.4. - С.53-58.
129. Програма реалізації і розвитку свинарства в Одеській області на 2001-2006 р.р. / В.П.Федоряка [та ін.]. - Одеса, 2001. – 43 с.
130. Розвиток теорії генотипізації в свинарстві //Таврійський наук. вісник. – Херсон, 2001. – Вип. 18. - С. 95-100.
131. Розвиток теорії породотворного процесу в тваринництві //Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр. Біологічні, с.-г. та ветеринарні науки / ОГАУ. – Одеса, 2001. - Вип4(14). - С.6-14.

2002

132. Відтворні якості свиноматок французької селекції при чистопородному розведенні та схрещуванні / І.В.Кистол // Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр./ОДАУ. – Одеса, 2002. - Вип. 4(15). - С.93-97.
133. Ефективність використання тритикале при відгодівлі молодняка свиней / О.П.Вержевська, О.А.Д'якова, М.В.Ігуменов, О.В.Крайнюк // Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр./ОДАУ. – Одеса, 2002. - Вип. 4(15). - С.68-72.
134. Ефективність селекції великої білої породи свиней за м'ясними якостями / Р.Л. Сусол // Вісник аграрної науки Причорномор'я / Миколаївський державний аграрний ун-т. - 2002, Миколаїв. – Вип. 3(17). - С. 143-145.
135. Методичні вказівки для лабораторно-практичних занять студентів ветеринарної медицини з дисципліни «Розведення тварин». Спеціальність 7.130.501 /С.П.Тетенко. - Одеса, 2002. – 27 с.
136. Методичні розробки з бджільництва для лабораторно-практичних занять для студентів зооінженерного факультету (із спеціальності 6.130.200) /С.П.Тетенко, І.Є.Ткаченко. - Одеса, 2002. – 29 с.
137. Новий сорт озимого тритикале Гармонія та кормова цінність його зерна /В.М.Пильнєв, В.І.Зорунько, О.П.Вержевська // Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр. Біологічні та с.-г. науки / ОГАУ. – Одеса, 2002. - Вип. 18. - С.70-76.
138. Проблема переходу на интенсивное ведение свиноводства в регионах Украины / И.В.Кистол, Ю.И.Кононенко // Вісник Сумського національного аграрного університету: наук.метод, журн. Сер. Тваринництво. - Суми, 2002. -Вип.6. - С.243-246.
139. Современные подходы к развитию свиноводства на региональном уровне в Украине / Р.Л.Сусол, И.В.Кистол //Актуальные проблемы производства свинины в Российской федерации: материалы 11 заседания межвуз. координац. совета по свиноводству: респ. науч.-произв. конф. (пос. Персиановка, 28-29 мая 2002 г.). – Персиановка, 2002. - С.38-40.
140. Теоретические основы и практические результаты по созданию новой популяции свиней /В.П.Рыбалко, И.С.Иващук, В.М.Бугаевский [и др.] // Вісник аграрної науки Причорномор'я / Миколаївський державний аграрний ун-т. – Миколаїв, 2002. – Вип. 3(17) . - С.133-136.

2003

141. Динамика изменения иммуногенетических маркеров и структуры

- популяції красно-поясної спеціалізованої м'ясної лінії свиней / І.Е.Ткаченко, Р.В.Цвигун // Перспективи розвитку свиноводства: матеріали 10-й Міжнарод. науч.-практ. конф. (Гродно, 8-9 юлія 2003г). – Гродно, 2003. -С.75-77.
- 142.** Еволюція методів селекції породотворного процесу в тваринництві: сб.науч.тр. / ОДАУ. – Одеса: Астропринт, 2003. - С. 57-59.
- 143.** Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів і слухачів ФПК з дисципліни «Птахівництво і технологія виробництва яєць і м'яса птиці» із спеціальності 7.130.201. «Зооінженерія» / В.І. Гужва, О.П.Бойко. - Одеса, 2003. – 35 с.
- 144.** Пріоритетні напрямки розвитку тваринництва в південному регіоні України /І.В.Кистол, Ю.І. Кононенко //Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр. Спец. вип. / ОДАУ. - Одеса, 2003. - Вип. 22.- С.607-612.
- 145.** Рафаїл Осипович Файтельберг в період роботи в Одеськом сільськогосподарському інституті // Матер. конф., посвящ. 100-літтю со дня рождження професора, академіка Рафаїла Осиповича Файтельберга (10-12 янв. 2003 г.). – Одеса, 2003. - С.140-141.
- 146.** Специфіка росту молодняка свиней при різних рівнях кормлення / О.П.Бойко, І.Н.Феськов // Скороспелість сільськогосподарських тваринних і пути её совершенствования: матеріали міжвуз. науч.-практ. конф., посвященної 85-літтю со дня рождження заслуженого діяча науки РФ, д-ра с.-х. наук, проф. Викторова П.И. - Краснодар, 2003. - С.101-103.

2004

- 147.** Біотехнологічні основи селекції інтенсивних генотипів у свинарстві / І.Є.Ткаченко, Ю.І.Кононенко, Р.Л.Тукусер, І.Б.Банковський //Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр./ ОГАУ. - Одеса, 2004. - Вип. 23. - С.10-14.
- 148.** Методичні рекомендації до лабораторно-практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Конярство» /В.В.Карножицький, В.І.Гужва, І.Є.Ткаченко. - Одеса, 2004. – 38 с.
- 149.** Методичні рекомендації до лабораторно-практичних занять і самостійної роботи з дисципліни “Птахівництво” / В.І.Гужва, Р.Л.Сусол. - Одеса, 2004. -32 с.
- 150.** Функції стада в лінійно-формульованому процесі /І.С. Хомут //Вісник аграрної науки південного регіону: міжвід. наук. зб. – Одеса, 2004. - С.130-133.

151. Червоно-поясна спеціалізована лінія свиней на Одещині //Вісник / Полтавська державна аграрна академія. – Полтава, 2004. - №2. - С. 153-155.

2005

152. История и перспективы формирования методов интенсивного ведения свиноводства / И.В.Кистол, Р.Л.Сусол, Ю.И.Кононенко, И.Н.Феськов, О.П.Бойко, И.Е.Ткаченко //Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр./ ОДАУ. – Одеса, 2005. - Вип.31. - С.14-16.
153. Методичні вказівки виконання курсового проекту з дисципліни «Технологія виробництва продукції свинарства» /Р.Л.Сусол, О.П.Бойко. - Одеса, 2005. - 39 с.
154. Методичні вказівки для лабораторно-практичних занять і самостійної роботи студентів та слухачів факультету післядипломної освіти з дисципліни «Вівчарство і технологія виробництва продукції вівчарства» / В.В.Карножицький, С.П.Тетенко. - Одеса, 2005. – 42 с.
155. Племінний завод полтавської м'ясної породи свиней біля Дунаю / І.Б.Баньковська // Тваринництво України. - 2005. - №7. - С.2-4.
156. Совершенствование мясной продуктивности свиней полтавской мясной породы / И.Б.Баньковская //Аграрний вісник Причорномор'я: зб.наук. пр./ ОДАУ. – Одеса, 2005. - Вип. 31. - С.28-29.

2006

157. Методичні вказівки для лабораторно-практичних занять і самостійної роботи студентів та слухачів та слухачів факультету післядипломної освіти з дисципліни «Вівчарство і технологія виробництва продукції вівчарства» / В.В.Карножицький, С.П.Тетенко. - Одеса, 2006. – 38 с.
158. Методичні вказівки до лабораторно-практичних занять з дисципліни «Біологія медоносної бджоли» / С.П.Тетенко, І.Є.Ткаченко. - Одеса, 2006. - 32 с.
159. Совершенствуем генетическое звено энергосохраняющих технологий в свиноводстве - красно-белопоясную мясоокорочную породу свиней / Ю.И.Кононенко, Р.В.Цвигун, И.Н.Феськов, В.Кулаксыз, Г.Е.Талько // Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр./ ОДАУ. - Одеса, 2006. - Вип. 32 . - С.39-41.
160. Стресс-реактивность мясных генотипов свиней / С.И.Ульзько, А.В.Кононенко, Н.Й.Дан //Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр. – Одеса, 2006. - Вип. 32. - С.154-156.

2007

161. Иммуногенетическая структура популяции свиней красной белопоясной породы /С.Н.Коринный, А.И. Ревенко // Современные проблемы интенсификации производства свинины: сб. науч. тр. /XIV межд. науч.-практ. конф. по свиноводству. - Ульяновск, 2007. - Т.1. - С.330-333.
162. Методи впровадження розробленої “Програми стабілізації і розвитку свинарства в Одеській області” / Р.Л.Сусол, С.И.Улизько, А.В.Кононенко //Аграрний вісник Причорномор’я: зб. наук. пр. / ОДАУ. – Одеса, 2007. - Вип. 38. - С.5-9.
163. Методичні рекомендації для лабораторних та самостійних занять з дисципліни «Спеціальне собаківництво» до теми «Тактика підготовки і використання пастуших собак» / Р.Л.Сусол, О.В.Коновалов, С.Ю.Косенко. -Одеса, 2007. – 38 с.
164. Одесская популяция красно-белопоясной мясоокорочной породы свиней /И.Е.Ткаченко, Ю.И.Кононенко // Современные проблемы интенсификации производства свинины: сб. науч.тр./ XIV Межд. науч.-практ. конф.по свиноводству. - Ульяновск, 2007. - Т.1. - С.17-21.
165. Племінна база птахівничої галузі півдня України //Сучасне птахівництво. – 2007. - №8-9. - С.7-9.

2008

166. Репродуктивні якості свиноматок великої білої породи різного походження в умовах племінного заводу “Прогрес-агро” Ізмаїльського району Одеської області / Р.Л.Сусол //Аграрний вісник Причорномор’я: зб. наук.пр./ ОДАУ. -Одеса,2008. - Вип. 43. – С. 9-14.

2009

167. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт та самостійного вивчення дисципліни «Технологія виробництва яєць і м'яса птиці» до розділу «Екстер'єр сільськогосподарської птиці» / Р.Л.Сусол, К.О.Хамід, Ю.А.Москалюк, І.Є.Ткаченко. - Одеса, 2009. - Ч.1. – 33 с.
168. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт та самостійного вивчення дисципліни «Перспективні технології у тваринництві» до розділу «Перспективні технології у свинарстві» / Р.Л.Сусол, К.О.Хамід,

- Ю.А.Москалюк, І.Є.Ткаченко, М.В.Чебан. - Одеса, 2009. – 24 с.
- 169.** Методичні вказівки до лабораторно-практичних занять з дисципліни «Біологія медоносної бджоли» / К.О.Хамід. - Одеса, 2009. – 25 с.
- 170.** Методичні вказівки до лабораторно-практичних занять з дисципліни «Технологія виробництва продукції бджільництва» / К.О.Хамід. - Одеса, 2009. – 23 с.
- 171.** Методичні вказівки до лабораторно-практичних занять з дисципліни «Утримання бджолиних сімей» / К.О.Хамід. - Одеса, 2009. - 19 с.
- 172.** Методичні рекомендації для лабораторних та самостійних занять з дисципліни «Дресура собак» до розділу «Теорія дресування службових собак» / Р.Л.Сусол, О.В.Коновалов, С.Ю.Косенко. - Одеса, 2009. - Ч.1. – 40 с.
- 173.** Методичні рекомендації для лабораторних та самостійних занять з дисципліни «Дресура собак» до розділу «Теорія дресування службових собак» / Р.Л.Сусол, О.В.Коновалов, С.Ю.Косенко. - Одеса, 2009. - Ч.2. – 39 с.
- 174.** Методичні рекомендації для лабораторних та самостійних занять з дисципліни «Дресура собак» до розділу «Загальний курс дресування» / Р.Л.Сусол, О.В.Коновалов, С.Ю.Косенко. - Одеса, 2009. - Ч.1. – 40 с.
- 175.** Методичні рекомендації для лабораторно-практичних і самостійних робіт студентів з дисципліни «Технологія виробництва продукції свинарства» / Р.Л.Сусол, К.О.Хамід, Ю.А.Москалюк, І.Є.Ткаченко. - Одеса, 2009. - Ч.1. – 38 с.
- 176.** Методичні рекомендації для лабораторно-практичних і самостійних робіт студентів з дисципліни «Технологія виробництва продукції свинарства» / Р.Л.Сусол, К.О.Хамід, Ю.А.Москалюк, І.Є.Ткаченко. - Одеса, 2009. - Ч.2. - 39 с.
- 177.** Методичні рекомендації до лабораторно-практичних занять з птахівництва та самостійної роботи з дисципліни «Перспективні технології у тваринництві» / Р.Л.Сусол. - Одеса, 2009. – 29 с.
- 178.** Ресурсозберігаючі технології виробництва свинини за рахунок застосування штучного осіменіння та підвищення запліднюючої здатності кнурів / Р.Л.Сусол //Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. пр /ОДАУ. – Одеса, 2009. - Вип.50. - С.3-7.
- 179.** Створення нового селекційного досягнення з покращеними м'ясними якостями у великій білій породі свиней /Р.Л.Сусол //Вісник аграрної науки Південного регіону: зб наук.пр. - Одеса, 2009. - Вип.10. - С.57-61.
- 180.** Технологія виробництва свинини: наук.-метод. посібн. / В.С. Козир, В.І. Халак, В.Ф. Зельдін, Д.Д. Чертков, О.І. Гармаш. - Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2009. – 125 с.

181. Методичні вказівки для виконання курсового проекту з дисципліни «Технологія виробництва яєць і м'яса птиці» / Р.Л.Сусол, К.О.Хамід, І.Є.Ткаченко, М.В.Чебан, О.О. Безалтична. - Одеса, 2010. – 38 с.
182. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт та самостійного вивчення дисципліни «Технологія виробництва яєць і м'яса птиці» / Р.Л.Сусол, К.О.Хамід, Ю.А.Москалюк, І.Є.Ткаченко, М.В.Чебан. - Одеса, 2010. - Ч.1. – 37 с.
183. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт та самостійного вивчення дисципліни «Технологія виробництва яєць і м'яса птиці» / Р.Л.Сусол, К.О.Хамід, Ю.А.Москалюк, І.Є.Ткаченко, М.В.Чебан. - Одеса, 2010. - Ч.2. – 36 с.
184. Проблеми забезпечення якості продукції птахівництва // Сучасне птахівництво. - 2010. – №6 (91). - С.8-11.
185. Продуктивність свиней французької селекції в умовах ТОВ «АГРОПРАЙМ ХОЛДИНГ» Одеської області / Р.Л.Сусол, В.О.Лимар, О.З.Дончева, Г.А.Котолуп // Вісник аграрної науки Причорномор'я / Миколаївський державний аграрний ун-т. - Миколаїв, 2010. – Т.2, Вип.1(52). - С.53-57.
186. Пути интенсификации отрасли свиноводства в Одесском регионе Украины на современном этапе / Р.Л.Сусол, И.Е. Ткаченко, Ю.И.Кононенко // Современные проблемы интенсификации производства свинины в странах СНГ: сб.науч.тр. /XVII Междунар. науч.-практ.конф. по свиноводству. - Ульяновск, 2010. - Т.3-4. - С.27-30.
187. Репродуктивні якості свиноматок породи п'єтрен французької селекції «ADN» в умовах Одещини /Р.Л.Сусол, Ю.А.Москалюк, А.І.Крайван, Ф.З.Тельпес // Аграрний вісник Причорномор'я: зб.наук.пр. / ОДАУ. - Одеса, 2010. - Вип.54. - С.3-7.
188. Робочий зошит до виїзного заняття з дисципліни «Технологія виробництва яєць і м'яса птиці» / Р.Л.Сусол, К.О.Хамід, І.Є.Ткаченко, М.В.Чебан, О.О.Безалтична. - Одеса, 2010. – 29 с.

2011

189. Біолого-господарська оцінка молодняку свиней м'ясних генотипів у системі відтворення стад /К.О.Хамід, І.Є.Ткаченко, Ю.А. Москалюк, Ю.І. Кононенко //Аграрний вісник Причорномор'я: зб.наук.пр. / ОДАУ. - Одеса, 2011. - Вип.58. - С.117-121.
190. Дресування собак: навч.посібн. / М.І.Гиль, О.В.Коновалов, Р.Л.Сусол. - Одеса: ОДАУ, 2011. – 320 с.
191. Методичні вказівки для виконання курсового проекту з дисципліни «Технологія виробництва продукції свиначства» / Р.Л.Сусол, К.О.Хамід,

- І.Є.Ткаченко, М.В.Чебан, О.О. Безалтична. - Одеса, 2011. – 34 с.
- 192.** Методичні вказівки до лабораторно-практичних занять з дисципліни «Технологія продукції бджільництва» / К.О.Хамід. - Одеса, 2011. – 29 с.
- 193.** Методичні вказівки до лабораторно-практичних занять з дисципліни «Механізація бджільництва» / К.О.Хамід. - Одеса, 2011. – 29 с.
- 194.** Методичні вказівки до лабораторно-практичних занять та індивідуальних занять з дисципліни «Технологія виробництва продукції свинарства» / Р.Л.Сусол, К.О.Хамід, І.Є.Ткаченко, М.В.Чебан, О.О. Безалтична. - Одеса, 2011. – 36 с.
- 195.** Методичні підходи до оптимізації раціонів як складних штучних систем / Котенко С.В., Кононенко І.В. // Вісник аграрної науки Причорномор'я: зб.наук.пр. – Вип. 4 (62), Т. 2. – Миколаїв, 2011. – С. 145-150.
- 196.** Робочий зошит для виконання самостійної роботи з дисципліни «Механізація бджільництва» / К.О.Хамід. - Одеса, 2011. – 28 с.
- 197.** Робочий зошит для виконання самостійної роботи з дисципліни «Утримання бджолиних сімей» / К.О. Хамід. - Одеса, 2011. – 27 с.

2012

- 198.** Відтворювальна здатність свиней породи п'єтрен з урахуванням стресреактивності в умовах півдня України / Р.Л. Сусол, Ю.А. Москалюк // Розведення і генетика тварин: міжвід.тема.т.наук.зб. - К., 2012. - Вип.46. -С.194-196.
- 199.** Історія формування генеалогічної структури генофондів племінних стад свиней та продуктивності тварин в Одеському регіоні / Р.Л.Сусол, І.Є. Ткаченко, Ю.А.Москалюк //Аграрний вісник Причорномор'я: зб.наук.пр. / ОДАУ. – Одеса, 2012. - Вип. 62. - С. 3-7.
- 200.** Методичні підходи до оптимізації раціонів, як складник штучних систем /С.В. Котенко, І.В. Кононенко //Аграрний вісник Причорномор'я: зб.наук.пр. - Одеса, 2012. - Вип. 62. - С. 145-150.
- 201.** Откормочные и мясные качества молодняка свиней крупной белой породы (УКБ-3) в системе «генотип-среда» / Р.Л. Сусол //Актуальные проблемы интенсивного развития животноводства: сб.науч.тр. - Горки: БГСХА, 2012. -Вып.15, Ч.2. - С.147-153.
- 202.** Продуктивні якості свиней великої білої породи з покращеними продуктивними якостями / Р.Л. Сусол //Таврійський наук. вісн. / Херсонський аграрний ун-т.-Херсон, 2012. - Вип.78, Ч. 2. – С. 203-208.

Література про життя та діяльність Є.М.Агапової

1. Агапова Евгения Михайловна // Деловой клуб. Украинская элита в лицах: спецпроект журнала “Персона – XXI век”. - Х.: ООО «Первая экспериментальная типография», 2012. - С. 4-5.
2. Агапова Євгенія Михайлівна // Кавалери та лауреати державних нагород України (Одеська обл.): енциклопедія / ТОВ Південноукраїнський Інститут. - Одеса, 2011. - С. 341.
3. Агапова Евгения Михайловна // Кто есть кто в Одесском регионе: энциклопедия. - Одесса: Евен, 2007. - Ч.1. - С. 6.
4. Агапова Євгенія Михайлівна // Наукова еліта Одещини.- Ч. 1. Доктора наук та професори. - Одеса, 2005. - С. 4-5
5. Агапова Євгенія Михайлівна // Науково-освітній потенціал України. - К.: ТОВ Книжково-журнальна друкарня «Софія», 2012. - Кн. 2. - С. 144-145.
6. Агапова Євгенія Михайлівна // Славетні жінки: Міжнародна іміджева програма «Лідери XXI століття» / Східно-Український біографічний Інститут. - Х., 2005. - С. 20-21.
7. Агапова Євгенія Михайлівна // Час перетворень. Визначені Батьківщиною / Східно-Український біографічний Інститут.- Х.: Астра, 2005. - С. 48.
8. Власов А.И. Агапова Євгенія Михайлівна / А.И.Власов// Видные ученые Одессы: по воспоминаниям учеников и сотрудников.- Одесса: Астропринт, 2002. - Вып. 9. - С. 4-7.
9. Залевська Т.А. Агапова Євгенія Михайлівна / Т.А. Залевська Вчені-селекціонери у тваринництві/УААН; наук.ред.М.В.Зубець, В.П.Буркат.- К.: Аграрна наука, 1997. - С. 6-9. - (сер. «Укр. Вчені-аграрії ХХ ст./УААН).
10. Карножицький В.В. Агапова Євгенія Михайлівна / В.В.Карножицький// Аграрний вісник Причорномор'я: зб.наук.пр. - Одеса, 2004. - Вип. 23. - С.6-9.

ЗМІСТ

Відомий вчений України, керівник науково-виробничої школи з селекції свиней.....	
Основні дати з життя та діяльності заслуженого діяча науки та техніки України.....	
Короткий нарис про життя та наукову діяльність	
Сім'я Євгенії Михайлівни та період її навчання.....	
Підготовка фахівців-тваринників, ювілеї Інституту (університету), зустрічі з науковцями, науково-виробничі досягнення.....	
Надбання виробничого та наукового досвіду.....	
Селекційні досягнення у свинарстві.....	
Селекційно-технологічні досягнення науково-виробничої школи та зустрічі науковців, ювілеї.....	
Склад колективу кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва	
Навчально-наукова база кафедри та зв'язок з виробництвом.....	
Хронологічний покажчик публікацій.....	
Література про життя та діяльність Агапової Є.М.....	